

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

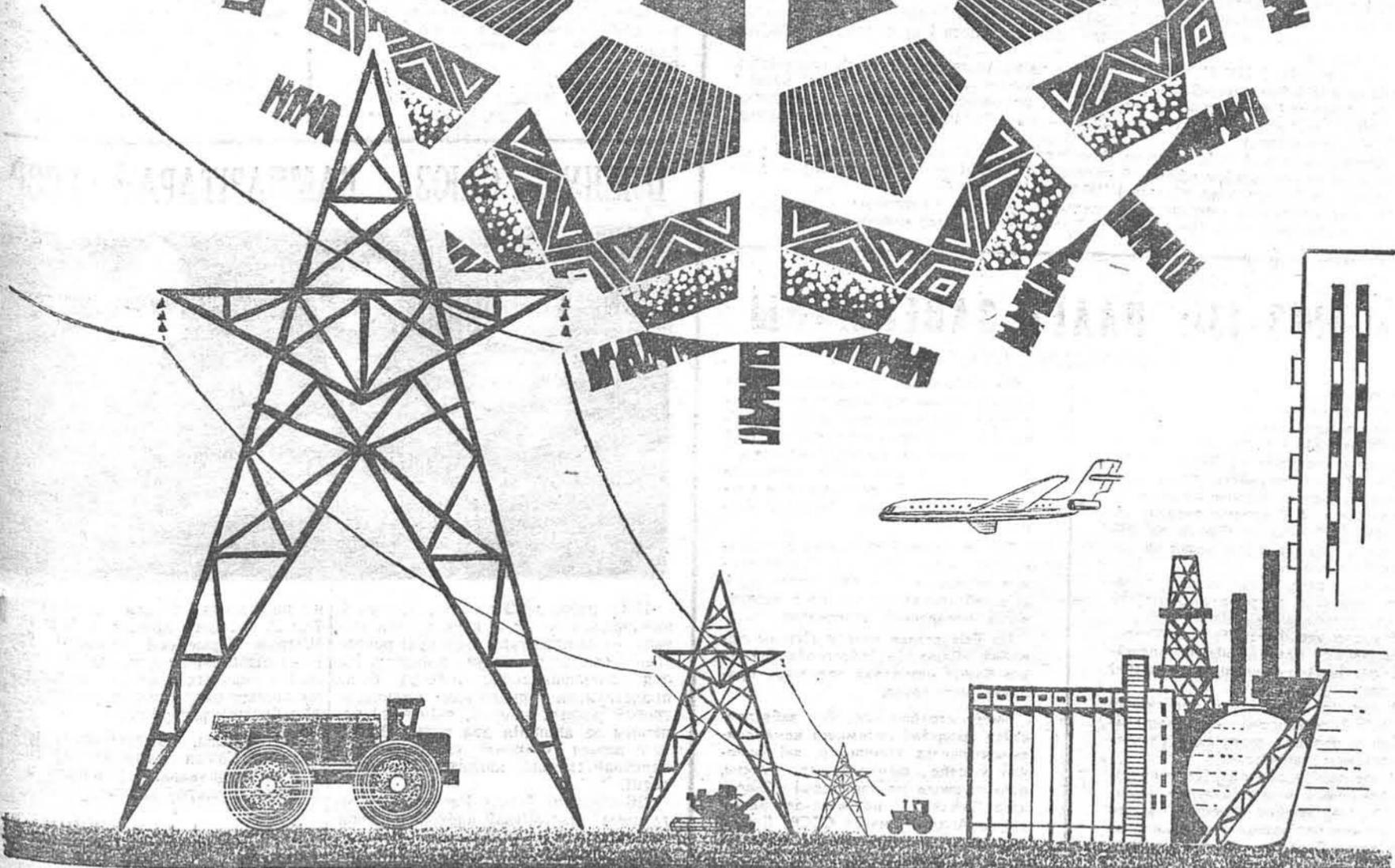
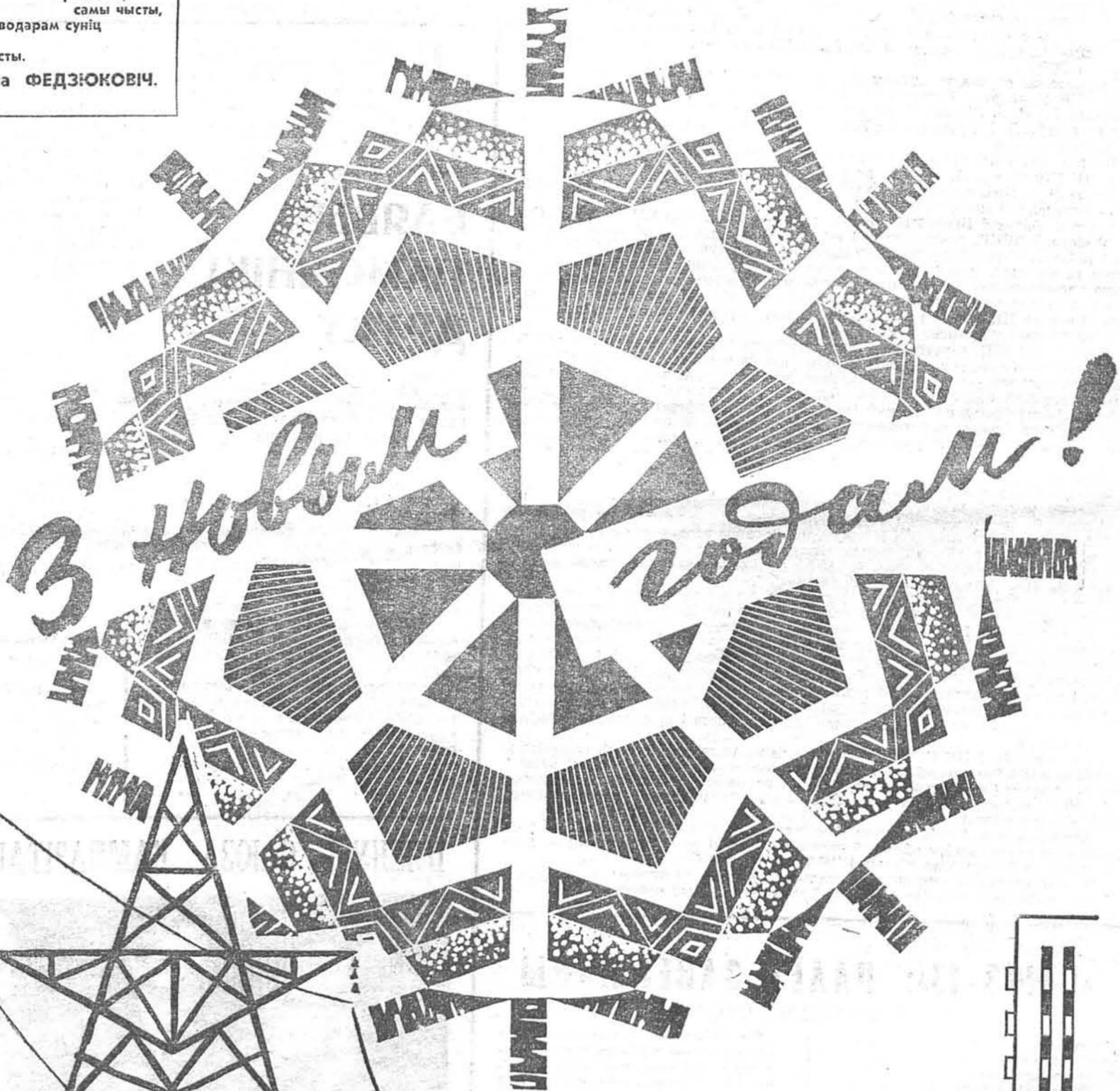
№ 52 (2683)

Пятніца, 28 снежня 1973 г.

Цана 8 кап.

Мая зямля — адзіная мая!
 Наш Новы год, народжаны сягоння,
 па бальшаках, па неабсяжных гонях
 у знамянальны век трымае шлях.
 Маё сумленне — родная зямля
 герояў подзвіг свята ўшанавала.
 Я гэта бачыў каля сцен Крамля,
 пра гэта чуў у гродзенскіх кварталах.
 Хачу, каб сёння, заўтра
 і заўжды аднала згода
 ўсіх людзей планеты,
 ніхто не зведаў звады і жуды,
 ніхто несправядлівасці не зведаў!
 Хачу, каб не было ніякіх драм.
 Няхай у кожны дом у кожным краі
 ўрываюцца маланкі тэлеграм:
 «Чакай мяне, каханая!...»
 «Чакаю...»
 ...Каханая, прыслухайся—
 звоніць над Мінскам снег,
 крынічны, самы чысты,
 і пахне спелым водарам суніц
 у гэты дзень світальна-ўрачысты.

Мікола ФЕДЗІЮКОВІЧ.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ АБ ПЛЕНУМЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫ БЕЛАРУСІ

У Мінску 26 снежня 1973 года адбыўся XII пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум абмеркаваў вынікі снежаньскага (1973 года) Пленума ЦК КПСС і задачы партыйных арганізацый рэспублікі.

На пленуме ЦК КПБ выступілі кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі таварыш П. М. Машэраў, які выклаў задачы партыйных арганізацый рэспублікі ў святле рашэнняў снежаньскага (1973 года) Пленума ЦК КПСС, палажэнняў і вывадаў, якія змяшчаюцца ў прамове Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева на гэтым Пленуме.

На пленуме ЦК КПБ выступілі таварышы: **І. Я. Палякоў** — першы сакратар Мінскага абкома КПБ; **У. А. Мікуліч** — першы сакратар Брэскага абкома КПБ; **С. М. Шабашоў** — першы сакратар Віцебскага абкома КПБ; **Л. Г. Клячкоў** — першы сакратар Гродзенскага абкома КПБ; **Г. А. Крьюлін** — першы сакратар Магілёўскага абкома КПБ; **Л. П. Мятліцкі** — намеснік старшыні Дзяржплана БССР; **Р. С. Жданко** — другі сакратар Гомельскага абкома КПБ; **М. Н. Полазаў** — старшыня Белсаўпрофа; **М. М. Слонькоў** — першы сакратар Мінскага гаркома КПБ; **В. А. Казлоў** — міністр сельскай гаспадаркі БССР; **І. М. Дзёмін** — дырэктар Мінскага аўтазавода; **І. В. Зіневіч** — першы сакратар Брагінскага райкома КПБ; **І. А. Антановіч** — міністр мантажных і спецыяльных будаўнічых работ БССР; **В. М. Гарошка** — галоўны аграном калгаса «Аснежыцкі» Пінскага раёна; **В. І. Баўрыні** — міністр мясной і малочнай прамысловасці БССР; **Ц. Я. Кісялёў** — Старшыня Савета Міністраў БССР.

Выражаючы агульную думку ўсіх камуністаў і працоўных рэспублікі, пленум ЦК Кампартыі Беларусі цалкам і поўнасьцю адобрыў рашэнні снежаньскага Пленума ЦК КПСС, палажэнні і ўказанні, якія змяшчаюцца ў прамове таварыша Л. І. Брэжнева на Пленуме, і прыняў іх да няўхільнага кіраўніцтва і выканання.

Пленум ЦК КПБ выказаў аднадушнае адабрэнне плённай, творчай дзейнасці ЦК КПСС, яго Палітбюро, асабіста Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева па ажыццяўленню рашэнняў XXIV з'езда партыі ў галіне ўнутранай і знешняй палітыкі.

Пленум абавязаў Бюро ЦК, абкомы, гаркомы і райкомы КП Беларусі, Савет Міністраў БССР, міністэрствы і ведамствы, выканкомы абласных, гарадскіх і раённых Саветаў Дэпутатаў працоўных, Белсаўпроф, ЦК ЛКСМБ, пярвічныя партыйныя, прафсаюзныя і камсамольскія арганізацыі разгарнуць шырокую арганізатарскую і палітычную работу па мабілізацыі камуністаў, камсамольцаў і ўсіх працоўных на паспяховае ажыццяўленне рашэнняў снежаньскага Пленума ЦК КПСС і актуальных задач, сфармуляваных таварышам Л. І. Брэжневым у прамове на Пленуме.

Пленум ЦК КПБ запатрабаваў ад партыйнага актыву, гаспадарчых кіраўнікоў павышаць узровень партыйнага кіраўніцтва народнай гаспадаркай, удасканаліць структуру і стыль кіравання, усямерна палепшаць сістэму і метады планавання, больш паслядоўна праводзіць ва ўсіх галінах канцэнтрацыю і спецыялізацыю вытворчасці, няўхільна павышаць яе эфектыўнасць на аснове больш поўнага выкарыстання інтэнсіўных фактараў развіцця эканомікі, паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу. Пленум падкрэсліў, што народная гаспадарка рэспублікі мае ўсе аб'ектыўныя ўмовы і перадумовы для таго, каб перавысіць рубяжы, вызначаныя Дырэктывамі XXIV з'езда партыі на 1974 год і пяцігодку ў цэлым.

Пленум намяціў першачарговыя народнагаспадарчыя задачы і шляхі іх вырашэння ў прамысловасці і будаўніцтве, адобрыў распрацаваны Бюро ЦК КПБ і Саветам Міністраў БССР неадкладныя меры па далейшай інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці рэспублікі, якія забяспечваюць выкананне заданняў і абавязацельстваў на 1974 год, ажыццяўленне якасна новага кроку ў развіцці ўсіх галін сельскай гаспадаркі.

Важнейшай задачай партыйных, савецкіх, гаспадарчых, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый, пярвічных партыйных арганізацый і калектываў працоўных пленум ЦК КПБ лічыць усямернае разгортванне сацыялістычнага спаборніцтва, накіраванага на замацаванне і развіццё дасягнутых высокіх тэмпаў росту эканомікі, на адшуканне і прывядзенне ў дзейнасць рэзерваў і магчымасцей грамадскай вытворчасці не толькі для выканання, але і перавыканання плана і абавязацельстваў 1974 года, які будзе мець вызначальнае значэнне для паспяховага завяршэння пяцігодкі ў цэлым, для далейшага росту эканамічнага патэнцыялу краіны, павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа.

Пленум запэўніў ЦК КПСС у тым, што партыйныя арганізацыі, камуністы, камсамольцы і ўсе працоўныя рэспублікі прыкладуць усе свае сілы, веды і вопыт, энергію і волю для ажыццяўлення рашэнняў снежаньскага Пленума ЦК КПСС, велічных планаў камуністычнага будаўніцтва, распрацаваных XXIV з'ездам партыі.

Пленум заслухаў інфармацыю Гомельскага абкома КПБ аб ходзе абмену партыйных дакументаў у абласной партыйнай арганізацыі (дакладчык — першы сакратар Гомельскага абкома КПБ **В. А. Гвоздзеў**).

Па абмеркаваных пытаннях прыняты адпаведныя пастановы.

Пленум Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі закончыў работу.

«САЮЗ-13»: ПАЛЁТ ЗАВЕРШАНЫ

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

26 снежня 1973 года пасля заканчэння работ на борце карабля «Саюз-13» касманаўты таварышы Клімук Пётр Ільіч і Лебедзеў Валянцін Вітальевіч вярнуліся на Зямлю. У 11 гадзін 50 мінут па маскоўскаму часу спускаемы апарат касмічнага карабля «Саюз-13» зрабіў мяккую пасадку на тэрыторыі Савецкага Саюза за 200 кіламетраў на паўднёвы захад ад горада Караганды.

Медыцынскае абследаванне паказала, што стан здароўя касманаўтаў пасля прыземлення добры.

У ходзе васьмісутачнага арбітальнага палёту прызвядзены разнастайныя навукова-тэхнічныя даследаванні і эксперыменты.

З дапамогай сістэмы тэлескопаў «Арыён-2» атрыманы спектраграмы зорак у розных сузор'ях у ультрафіялетавым дыяпазоне.

У час палёту праводзіліся спектраграфаванне і многаканальная здымка ў часткаў зямной паверхні з мэтай вывучэння прыродных утварэнняў на тэрыторыі Савецкага Саюза ў інтарэсах народнай гаспадаркі.

Па праграме медыка-біялагічных даследаванняў з выкарыстаннем апаратуры «Ляўконія» вывучаліся асаблівасці кровазвароту галаўнога мозгу ў розных стадыях перыяду адаптацыі. Ва ўмовах бязважкасці з дапамогай сістэмы «Азіс-2» даследаваліся магчымасці атрымання бялковай біямасы.

Пры выкананні навуковых эксперыментаў адпрацоўваліся ўдасканаленыя прыборы і метады арыентацыі, якія забяспечваюць высокую дакладнасць навіядзення тэлескопаў.

На ўсіх этапах палёту сістэмы карабля «Саюз-13» і ўстаноўлена на яго борце навуковая апаратура працавала нармальна.

Палёт карабля надзейна забяспечваўся сродкамі наземнага камандна-вымяральнага комплексу, які ўключае ў сябе вымяральныя пункты, размешчаныя на тэрыторыі Савецкага Саюза, і навукова-даследчыя судны Акадэміі навук СССР. Данія, атрыманыя ў ходзе палёту, апрацоўваюцца і вывучаюцца.

ПРАМЫСЛОВАСЦЬ БЕЛАРУСІ ВЫКАНАЛА ГАДАВЫ ПЛАН

ПАВЕДАМЛЕННЕ ЦСУ БССР

Работнікі прамысловасці Беларускай ССР у сацыялістычным спаборніцтве за датэрміновае выкананне плана трэцяга, рашаючага года дзевятай пяцігодкі атрымалі вялікую працоўную перамогу.

План 1973 года па аб'ёму рэалізацыі прадукцыі і выпуску большасці важнейшых відаў вырабаў выкананы датэрмінова, 25 снежня г. г., на адзін дзень раней, чым гэта прадугледжвалася сацыялістычнымі абавязацельствамі.

Выкананы прынятыя на 1973 год сацыялістычныя абавязацельствы па звышпланаваму выпуску трактараў, аўтамабіляў, сіласаўборачных камбайнаў, мінеральных угнаенняў, хімічных валокнаў, аўтамабільных пакрышак, драўнінна-валакністых пліт, халадзільнікаў бытавых, тканін, трыкатажных, кандытарскіх і іншых вырабаў.

Прырост прамысловай вытворчасці ў параўнанні з 1972 годам складае 10,5 працэнта, прадукцыйнасць працы павялічыцца на 8 працэнтаў, прыбытак — больш чым на 20 працэнтаў.

Да канца года звыш плана будзе выпушчана значная колькасць прыбораў і сродкаў аўтаматызацыі, пластычных мас і сінтэтычных смол, паперы, кардону, гатунковай і фарфора-фаянсавай пасуды, піяніна, цукру і многіх іншых тавараў народнага спажывання.

ГІСТОРЫЯ савецкага друку непарыўна звязана з рабселькорскім рухам. Толькі ў нашай рэспубліцы цяпер налічваецца звыш 40 тысяч рабселькораў. Гэта — рабочыя і калгаснікі, спецыялісты народнай гаспадаркі, работнікі навук і культуры.

«Рабселькорскі рух на сучасным этапе камуністычнага будаў-

калгаса імя Фалько В. І. Гагалінская, загадчык сектара друку, тэлебачання і радыёвяшчання Гродзенскага абкома КПБ В. А. Жвалёўскі, рэдактар слудскай раённай газеты «Шлях Ільіча» В. Н. Макарэня, рэдактар насеннай газеты «За тэхнічны прогрэс» на Мінскім камвольным камбінаце інжынер Н. В. Наскова і іншыя.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Ф. Клімаў уручыў групе рабочых і сельскіх карэспандэнтаў Ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета БССР. Актывістам друку былі ўручаны таксама граматы Мінскага абкома КПБ і аблвыканкома, Мінскага гаркома КПБ і аблвыканкома, рэдакцыі часопіса «Рабоче-крэстьянскі корэспондэнт».

У рабоце канферэнцыі прынялі ўдзел загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ С. Я. Паўлаў, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю М. І. Дзялец, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвяшчання С. М. Пуццель, старшыня праўлення Саюза журналістаў БССР А. А. Тоўсцік, рэдактары рэспубліканскіх газет і часопісаў, адказныя работнікі абласных і раённых камітэтаў партыі.

БЕЛТА.

БАЯВЫЯ ПАМОЧНІКІ ДРУКУ

ніцтва» — так называлася праведзеная ў Мінску 24 снежня навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная 50-годдзю першай Усеаюзнай нарады рабкораў.

З дакладам «Аб стане і задачах рабселькорскага руху» выступіў намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ Г. М. Конанаў.

Этапам развіцця рабселькорскага руху ў Беларусі прысвяціў свой даклад дэкан факультэта журналістыкі ВДУ імя У. І. Леніна, доктар гістарычных навук, прафесар Р. В. Булацкі.

Аб партыйным кіраўніцтве рабселькорскім рухам, яго слаўных традыцыях, аб дзейнасці рабселькорскага матэрыялаў, масавай рабоце рэдакцый газет, аб вучобе рабселькорскага матэрыялаў, аб насенным друку як трыбуне вытворчых калектываў і іншых пытаннях, звязаных з рабселькорскім рухам на сучасным этапе, гаварылі ў сваіх выступленнях сакратар Валожынскага райкома КПБ Н. С. Чайка, эканаміст

ВІНШУЕМ!

За заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў пісьменніка Кулакоўскага Аляксея Мікалаевіча Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПЛЕНУМ САЮЗА КАМПАЗІТАРАЎ БССР

Пяць дзён, з 22 па 26 студзеня ў канцэртных залах Мінска гучала музыка — кампазітары Беларусі рапартавалі свайму чарговому пленуму. На суд патрабавальнай публікі была прадстаўлена шматлікая колькасць твораў розных жанраў, якія былі напісаны за апошнія два гады. Прагучалі новыя старонкі сімфанічнай і балетнай музыкі, кантаты, араторыі, песні.

26 студзеня ў зале Рэспубліканскага дома мастацтваў адбылася творчая дыскусія з удзелам грамадскасці. Справаздачны даклад зрабіў старшы-

ня праўлення Саюза кампазітараў БССР, народны артыст СССР Р. Р. Шырма. У дыскусіі прынялі ўдзел кампазітары і музыканты, работнікі музычных тэатраў, выкладчыкі музычных навучальных устаноў, госці з братніх рэспублік.

Матэрыялы, прысвечаныя рабоце пленума Саюза кампазітараў БССР, будуць надрукаваны ў адным з бліжэйшых нумароў газеты.

На здымку: А. Мдзівані і госці з Ташкента Сайфі Джаміл і Тухтасі Гафурбекаў.

Віктар Касцюковіч — адзін са 150 калгасных механізатараў.

НАБЫТКІ, ЗАДУМЫ

А. ЛУЧКО,
старшыня калгаса
імя Чапаева
Мсціслаўскага раёна,
Герой Сацыялістычнай
Працы:

Новы год... Ён імкліва і ўрачыста крочыць да нас, савецкіх людзей. А за плячыма — яшчэ адзін год мірнай, стваральнай працы, год ажыццяўлення велічных планаў гістарычнага XXIV з'езда КПСС.

Ужо стала добрай традыцыяй у савецкіх людзей: сустракаць Новы год працоўнымі падарункамі. І іх сапраўды сёлета многа, гэтых падарункаў — і звышпланавыя цудоўныя беларускія машыны, і высокі ўраджай нашых палёў, і цікавыя, прывесчаныя гераічнай сучаснасці, творы дзяржаўнай літаратуры і мастацтва рэспублікі... Ды ці ўсё пералічыш! Гэта надзвычай радуе, гэта натхняе на новыя працоўныя подзвігі ў імя нашай сацыялістычнай Радзімы.

Напярэдадні свята рэдакцыя звярнулася да некаторых нашых чытачоў з просьбай адказаць на пытанні навагодняй анкеты:

1. ВАШЫ ТВОРЧЫЯ НАБЫТКІ У 1973 ГОДЗЕ!
2. ЯКІЯ РАБОЧЫЯ ПЛАНЫ НА НАСТУПНЫ, 1974 ГОД!

Вось якія адказы мы атрымалі.

асобныя жывёлаводы зарабляюць 350—400 рублёў.

ЛЮДЗІ ў гаспадарцы працуюць выдатныя. У калгасе амаль трыццаць ардэнаносцаў.

— За кожным ордэнам — вялікая праца людская, — кажа старшыня калгаса Б. М.

У ДЗЕНЬ нашага прыезду ў «Новы быт» тут праходзіла рэспубліканская нарада... па дашкольнаму выхаванню дзяцей. Трохі нечаканая тэма, праўда? Мы прызвычаліся ўжо, што калі ў вёсцы нарада ці семінар, дык абавязкова па сельскагаспадарчай праблеме. А тут...

У прасторным будынку калгаснага дзіцячага сада спецыялісты па дашкольнаму выхаванню з усіх абласцей Беларусі скрупулёзна вывучалі вопыт навабытаўскіх педагогаў. Сад знаходзіцца ў пасёлку.

...Пасёлак з двухпавярховымі катэджамі, вялікім домам культуры, выдатнай школай-дзясяцігодкай, тыпавым дзіцячым садом, камбінатам бытавога абслугоўвання... У дамах калгаснікаў газ, водаправод, каналізацыя... Сёлета агульны грашовы даход калгаса па папярэдніх падліках складзе 2 мільёны 800 тысяч рублёў, у тым ліку, мільён 200 тысяч чыстага прыбытку.

ЗСАКРАТАРОМ партыйнай арганізацыі калгаса Сцяпанам Іосіфавічам Кавалёвым ідзе на ферму буйнай рагатай жывёлы «Чэрнікі». Ад Крупіцы да фермы з кіламетр палявой дарогі. Напярэдадні цэлы дзень круціла завіруха і снегу намяло па калена. Сёння, праўда, цішэй, на якую пару хвілін з-за касматых хмар выглянула сонейка і ўсё навокал так заіскрылася, заблішчэла, што вачам стала балюча. Тунаем след у след і вядзём нетаропкую размову. У калгаснага камісара, як яго тут называюць, заклапочаны твар. Сёння вечарам у калгасе партыйны сход па вельмі важным пытанні — будзе абмяркоўвацца сустрэчны план на будучы год.

План напружаны. Навабытаўцы мяркуюць атрымаць у 1974 годзе з гектара па 36 цэнтнераў збожжа і 250 бульбы (сёлета гэтыя паказчыкі склалі адпаведна 30,2 і 241 цэнтнер), а на 100 гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў па 1000 цэнтнераў малака і 130—мяса. Гэта мала не пяцігадовы план калгаса.

— Эге-ж, так і мяркуем — выканаць пяцігодку за чатыры гады, — тлумачыць Сцяпан Іосіфавіч. — А па некаторых паказчыках справімся і раней. Нам трэба здаць толькі 160 тон мяса, каб вы-

ДАЛЯГЛЯДЫ «НОВАГА БЫТУ»

канаць свой пяцігадовы план па яго продажу дзяржаве. Для параўнання, скажу, што ўжо сёлета калгас прадаў мяса 560 тон.

...На ферме — самая работа — дзённая дойка. Калі б надарыўся такі дзівак, што ніколі раней не піў малака, дык тут бы ён і не ўбачыў, якога яно колеру. З далянага апарата малако трапляе ў малакаправод і па ім у танк, дзе ахалоджваецца да 4—5 градусаў. Прыехаў малакавоз, перапампаваў малака і павёз у горад...

Ёсць на ферме свая лабараторыя, дзе вызначаецца якасць малака, ёсць устаноўка, што падае холад у танкі. Адным словам, маленькі завод.

Сярэднемесячная зарплата даярак сёлета склала ў калгасе болей за 200 рублёў. А бываюць месяцы (плочыцца за колькасць малака), калі

Фунцікаў. — Узяць хаця б тую ж Надзею Ламака, даярку, узнагароджаную ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі. Такая ўжо заўзятая да працы, проста гераіня. Ці, скажам, механізатар Мікалай Лазоўскі, звеннявы па бульбе — у яго ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга — дык ён сёлета са сваімі хлопцамі вырасіў па 241 цэнтнеру бульбы на кожным з 350 гектараў.

Механізатараў у калгасе зараз каля 150 чалавек. З адным з іх, Віктарам Касцюковічам, давялося пазнаёміцца блізка. Віктар — механізатар адносна малады, працуе чатыры гады. Сярэдні трактарыст, як ён кажа. У перадавікі толькі думае пра бівацка. Сам ён родам не адсюль, а воль жонку ўзяў з «Новага быту» і тут застаўся. Думае, што назаўсёды. Гаворыць з гонарам: «Калгас

Шчаслівая дзятва падрастае ў «Новым быце».

наш выдатны, жывецца і працуецца добра». Летам Віктар на розных работах — адвозіць з поля сіласную масу, абганяе бульбу. Ды ці мала работы знойдзецца ў яго, калёсніка, калі ў калгасе ў пал'водстве ўсё механізавана на сто працэнтаў. Ну, а зімой, вядома, амаль усе механізатары заняты вывазкай угнаенняў пад будучы ўраджай. Адных трактараў за раз на гэтай справе занята 23, ды пад 10 аўтамашын.

Сярод вялікага асушанага балота — як скінуць вокам — бурты сухой тарфакрошкі. Каля аднаго з буртоў такае пагрузчык. Адзін за адным да яго пад'язджаюць трактары з цяжкамі, аўтамашыны.

Нагрузіўшыся, ні минуты не марудзячы, бяруць адваротны курс.

У той дзень аграном калгаса Соф'я Мітрафануна Дражнік якраз падбівала зводку. Пад ураджай 74-га вывезена ўжо болей, як 15 тысяч тон угнаенняў.

Пабылі мы і ў калгасным свірне. Ляжыць у засеках ядранае, цяжкое, бы золата, насенне. Даўно яно ачышчана, падсушана і чакае веснавой пары, каб прасыпацца ў зямлю, а пасля абярнуцца важным коласам.

Удачы вам, вялікай удачы, навабытаўцы!

М. ЗАМСКІ.

Калгас «Новы быт»
Мінскага раёна.

З акон дома культуры адкрываецца від на калгасны праспект.

Пімен ПАНЧАНКА

ПАЛЁТ У СІБІР

Мне кожны вечар нібы развітанне
З вянчэрнім сонцам, ціхаю зарой.

Як падарунак, кожнае світанне,
Сустрэча з новай рэччай і гарой...

Агорнута зямля дрыготкай слотай,
Вятры асінае вушы прагулі.

Асення начыя самалёты
Трэфіцца ў вышыню з сяргой зямлі.

Турбіны выюць ад гарачай зморы,
І самалёт мяне на ўсход нясе.

Сібіскіх не хапала мне прастораў,
Цябе мне не хапала, Енісей.

Я абдымаў цябе, зямля, пад Бранскам,
Капаў пад Селігерам твой падзол,

Вось і да глыбінных рубяжкоў дабраўся.
Да Мінусінска, да хакаскіх зор.

Якая ты бязмежная, Расія!
Тайга і стэп, і цішыня і гуля...

Палкоў сібіскіх ведаем мы сілу,
Братоў імёны ў сэрцы берагу.

Шчаслівы я, што ўбачыць давялося
І Енісей, і хараство Саян,

Як там плыве ракою жоўтай восеню
У цёмны і далёкі акіян.

ДАРОГА

Ад найўнасці бязмернай
У трыццатых гады
Мы пісалі ўсе пра вярнасць,

Пра каханне ды сады.
А жыццё — настайнік строга —
Праз пажары павяла,

Абвіла мяне дарогай,
Сэрца болем наліла.
І ў бязлітаснасці гэтай
З горкім прысмакам рабін,

Есць закон галоўны свету:
Лепш рабі, мацней любі.
Нашы доўгія дарогі...
Сам сябе не раз пытай:

Ці далучаны хоць трохі
Да людскіх вялікіх спраў?

На дарогах людзі, людзі...
Там касцёл, а тут мячэць...
Сэрца ў грукаце і судзе
Пачало крыху мякчэць.

Лесла ўсё да сэрца блізка:
Колас буйны і тугі,
І усешка, і калыска,
І асеннія стагі.

Свет мой добры, свет вар'яці,
З новай сілай прагну жыць.
Толькі б сонца, толькі праца,
Толькі б слухаць каляжы...

Старасць — не замлаванне,
Не чулівае сляза.
Падступае хваляванне,
К сэрцу вастрыгнёй сляза.

Старасць гэта не ўспаміны,
Не глухая буркатня.
Старасць — міны, міны, міны,
Што ўзрываюцца штодня.

Нас не скруціць боль і распач:
Кожны жыў з нас за траіх.
Я гляджу на хлюпай рослых,
Што чакае заўтра іх?

Будзь, зямля, ім маці добраі!
Веру: з гэтых хлапчукоў
Многа вырасце падобных
Да сяброў-франтавікоў.

ПЕРАД НОВЫМ ГОДАМ

ся я, — А ў інстытуце ў нас
сёння навагодні балы...

— Што вы — палюхаецца
Сашанька. — Я вам вельмі-вельмі спачуваю, хворы...

— Ды не хворы я! — пры-
творна абурваюся. — Які ж я
хворы? Вось зірніце...

Саша смеецца, глядзячы,
як я малайцавата выніваю
грудзі. І яе жывіцярэдасны
смех весела звінчы на калі-
доры. Ах, як добра яна смя-
ецца, як паючыца шчыра і
душаўна. Адразу ад гэтага
смеху цяплей на сэрцы.

— Ідзіце вянчэраць, — за-
гадкава раіць яна. — І не
кісьніце, усё яшчэ наперадзе...

Павянчэраўшы, я прывычна
кладуся на локкі. Думкі ма-
стойліва цягнуць у тым жа
кірунку: балыцца — дом...

Ціха дрэмлюць пасля сна-
зворнага мае суседзі-старыя.
Чуваць за дзвярыма мяккія
крокі: гэта прабірае нястом-
ная Сашанька ў сваім бела-
снежным халаціку...

Думаючы аб ёй, аб не добрым бла-
кітновам твары, засынаю.
Не ведаю, колькі сплю, але
раптам чую: нехта настайліва
кранае за плячо...

— Хворы, у працэдурную!
— Навошта? — пытаюся
санліва.

— Вам ін'екцыя...
Яшчэ канчаткова не пра-
чуўшыся, дрэнна ўздуваючы,
на што мне тая ін'екцыя, уста-
ю і паслухмяна іду следам
за Сашай у працэдурную...

Ачыняю дзверы і...
— Зірніце на гадзіннік,
хворы!
Божухна — стрэлка падбі-
раецца ўжо да дванадцаті!

— А цяпер ідзіце хутчэй
судоу...

Што з хворым? — су-
роўра пацяецца ён, не пера-
стаючы парога.

— Нешта і сэрцам...
— Ну-ну, лянчыце... Каб у
Новым годзе не хварэў мала-
ды чалавек...

Я ўГЕН

КАРШУКОЎ
Тры

ў дзвярах кудлатую галаву
дзялюрнага ўрача Альшэў-
скага.

— Што з хворым? — су-
роўра пацяецца ён, не пера-
стаючы парога.

— Нешта і сэрцам...
— Ну-ну, лянчыце... Каб у
Новым годзе не хварэў мала-
ды чалавек...

І гаспадарліва прычыніў-
шы дзверы, знікае...
А кускавая Іголка, апошняя
ў гэтым годзе, бязлітасна
джакаці маю руку пад вясё-
лы, усхваляваны рогат дзяў-
чат...

Або раптам скажэ з крыў-
даю:
— Ты бачыў — ніхто з
гэтых паталгяў не здароў-
каецца са мной у дзверы. Што
Ім стары чалавек? Ды ўпаду
я, хворы, на вуліцы — прой-
дуць міма. Чэргавыя, пустыя...

Вунь да мяне на прак-
тыку качачку адну прыслалі
— канчае фінансавы тэхні-
кум. Дык што ты думаеш, та-
варышчок? Як толькі вольная
хвілінка — круць-верць, ма-
выр-кавыр з сумачкі лустэр-
на, фарбы нейкія і давай сін-
ніць вакол вацей. Не вытры-
маў аднойчы: будзеш маза-
нка, каку, характарыстыку
благую напішу ў тэхнікум.

Або раптам скажэ з крыў-
даю:
— Ты бачыў — ніхто з
гэтых паталгяў не здароў-
каецца са мной у дзверы. Што
Ім стары чалавек? Ды ўпаду
я, хворы, на вуліцы — прой-
дуць міма. Чэргавыя, пустыя...

І спыніўшыся, ужо не
стрымліваючы сваёй асласі-
ваці, ён перадрэжнівае:
«Лю-лю-лю ця-бе-е-е... Бе-бе-бе!
Авечкі дурныя...»

Андрэй Андрэевіч Шару-
піт, так завуць майго шах-
матнага праціўніка — чала-
век адзінокі. Не ведаю я
жыццёвай яго гісторыі, не ве-
даю, чаму так надарылася,
што джывае ён да пэніс ха-
ласцяком. Ніколі ён аб гэтым
не гаварыў мне. А спытаць
— няёмка. Затое добра вядо-

Іван ШАМЯКІН

народны пісьменнік БССР:
1. Што ў закончыў рэман,
які назаву «Атланты і кары-
тальні» і здой яго ў «Полы-
мя» і выдавецтва, — пра гэта
я наведзіла ўжо чыта-
чам «ЛіМа». Мазу дадаць
толькі, што праца над рэма-
нам была цікавай і прыем-
най: я адкрыла новую для
сябе галіну творчай дзейна-
сці — архітэктурную, яе сучас-
ныя праблемы, а ў прадстаў-
ніцкоў тых прафесій і аргані-
зацый, якія былі ўжо аб'ек-
там майё пісьменніцкай ува-
гі раней — у партыйных, са-
вецкіх работнікаў — я ад-
крыла новыя рысы, харак-
тэрныя менавіта для нашага
часу, і некаторыя новыя кан-
фікты, адметныя ад тых,
што былі, напрыклад, гадоў
дзесяць назад у нашым гра-
мадстве. Як удалося рэаліза-
ваць усё, што ўбачыў у жыцці,
— пра гэта скажучы чы-
тачы і крытыка.

Мені гаварыў я пра сваю
другую работу — у кіно.
Прызнаюся: наохла яна
мяне, бо напачатку была
залізе перовай, не адрэа-
ў я і рэжысёр зразумел адзін
аднаго. Многа праявітай
сцэнарый мне прышлася

зрабіць. Але, відаць, гэтая
«нерватронка» пайшла на
карысць. Фільм гатовы —
зладзены. І на агульную
думку тых, хто яго прымаў,
— фільм пра падзеі 1918 го-
да ў Беларусі, у Оршы — ат-
рымаўся. Хачу сказаць, што
з гэтым аляксая заслава ма-
ладоса таленавітага рэжысё-
ра Вячаслава Нікіфарова і
ўсёй пастаноавацкай групы.

Было многа працы ў Саю-
зе пісьменнікаў, дэлегатаў,
рэдактарскай і фэалякай ін-
шай. Былі цікавыя пазадкі,
у прыватнасці ў Польшку
Наародную Рэспубліку, на
Украіну, на Беларусь — на
мясціцах сваёй маленства і
малодсці. Многа чаго было
ў годзе, які ўжо адыходзіць
у гісторыю.

2. Плянэ? Пісаць. Пра
што? Даблог, яшчэ сам не
ведаю, за што вазьмуся ра-
ней. Ёсць сюжэт з ваіны —
з барацьбы падполшчыкаў.
Маю сюжэт з сучаснай кал-
гаснай аёкі, між іншым,
паказав мяне ўжо сакратар
Магілёўскага абкома КПБ
Г. А. Крыўлін. Ляжыцца ў
п'есу. Усё-такі арэдку мяне
эканасіць у драматургію,
хоць меў я там адны шпінкі.

Але ўсё-такі зноў прыца-
вае сённяшні год. Пільна
прыглядваюся да ўсяго, што
ў ім адбываецца, а ўсё і
сферах. Гэта добры сімтам.
Ведаю, што да гарадскога
жыцця прыгладваюцца мно-
гія мае калеі. Не дзіўна,
Тэмпы урбанізацыі такія,
што асноўная армія героляў
і чытачоў цяпер — гараджане.
Гараджанамі робімся і
мы, пісьменнікі. Тэматичны
пааарот літаратуры ядна
наспей.

ЯГО ПАЭЗІЯ ВЯДОМА ЎСІМ

Валент польскі паэт і публі-
цыст Адам Міцкевіч, 175-годдзе
з дня нараджэння выстаў шыро-
кае адзначэнне ў гэтыя дні ў
Беларусі, у свой час назаў, каб
яго пэні моладзь данесла да
Мінска. Жыццё пераўзыхло гэ-
ту назаў творы заснавальніка
рэвалюцыйнага рамантызму ў
польскай літаратуры добра ве-
даюць беларускія чытачы. Іх вы-
сучаюць у школах і вуз. У
Мінску вялікімі тыражамі вы-
дадзена зборнік яго вершаў і
паэмы на беларускай мове.
У гэтыя дні інтэлектуальна
стэндэў выставак аб жыцці і лі-
таратурнай дзейнасці паэта,
што дэманструюцца ў бібліятэ-
чнах рэспублікі. Асабліва шмат
наведвальнікаў у Дому-музей

Міцкевіча на яго радзіме — у
горадзе Навагрудку. Тут абуды-
лена экспазіцыя, вядомыя вер-
шы паэта, выданы яго творы.
У Мінску 25 снежня адбудзецца
вечар прысвечаны гадзінне
Адама Міцкевіча. Удзельнікі яго
праслухалі даклад аб творчасці
паэта і фэалягічны гадзінне
а. Валюшкіна, прафэсар Беларускага дзяржаў-
скага ўніверсітэта паэт А. Лой-
ка, беларускі паэт працаваў
літ. новыя пераклады вершаў
Міцкевіча, артысты выканалі
пэні і рамансы на яго словы.
На вечары прысутнічаў генер-
альны консул ПНР у Мінску
А. Валюшкін.

БЕЛТА.

Мал. А. САПЕТКІ

Мікола КУСЯНКО
ВІШНЯ
Доўгая спёка сплыла,
Шум і пранесіла ліўні,—
Вішня мая расцвіла —
Верце, не верце —
У жніўні.
Восень ужо настала,
Мне ж мо таму і не сумна,
Што на парозе ў яе
Вішня цвіце неразумна.
Звожы з палёў ураджай —
І засына ўжо ніна,
Вішня, а ты не знаяй,
Што на парозе ў яе
Вішня цвіце неразумна.
Жоўта рвануцца вятры
У поле ад саду і гаю —
Лісце закружаць,
А ты
Цвет зберажы, дарагая.
Потым шчаслівым зрабі
Ты мяне раніцай снігай,
Вішня мая, не згубі
Цёплую вясету на іней.
Тым прыгажэй і радней
Будзеш ты ў цвоце зімою, —
Дык і над снегам квітней,
Любая, побач са мною.

КРУПНІК

Н У, І МАРОЗНА на
дзверы... Як тыя ву-
лы не трашчаць. На
шыбінах — зеленаватая на-
ледзь. Праз яе няроўныя, за-
білыя напльвы, блытаючы-
ся дзівосна зіватлівымі со-
мачынымі залатцамі, пра-
сочваецца ў хату святло. Ду-
жа змяна. А ў хаце толькі-
толькі прапалена, цёпленка.
На сцяне з нейкім тамніч-
ным шлохам ідзе стары
гадзіннік у папранай скур-
начы — неверагодна доўгі
маятык, абдуленыя белы
цыферблат... Да гэтага ўтуль-
нага цішыня прысхваецца
натароўкае порганне падш-
тых вялікага бабулі Парасі.
Маленькая, сукенкавая, у чо-
рнай цеслаці, тупае яна
па рынчавым падлозе, акідае
заклапочаным позіркам то
адну, то другую рэч нахтра-
дзій хатняга жытку. Там, гля-
дзі, адсталі, матыляюцца ру-
жонныя шпалеры, там вылез
са сцяны цвічок, на якім ві-
села старая дзедацка, што ўся
хата напоўнілася гэтай сцю-
дзёнай парай, бязлітасным
ходам, аж ногі закалата ў
вадзінах, аж дрыжыкі па-
паўзлі на спіне. Спалохапа
пласнуўшы рукам, яна, уз-
рушаная, толькі нейкі мо-
мант аб нечым засяродзіла
на развазе. Потым кідаецца
да пэні, грывае застанься,
дастае адтуль чыгухок з тус-
клым крупнікам. Абцяжваючы
яго сукоткай, ставіць у ка-
шолку, і, апрагнуўшыся, на-
спешліва выходзіць на вулі-
цу.

Калі столькі снегу было —
не прыгадзе нават бабуля
Парася. За ноч намяло вя-
лізныя гурты доўжкі дарогі,
па самейнік плот. Добра,
трохі расчысцілі людзі.

— Куды ж гэта ты, цётка,
у такую стужу? — ацікае
сусед бабулю Парасю з два-
ра.

— Есць куды, галубок,
ёсць клопат, — напараўлю-
чы пуховую хустку, бабэра
адказвае яна. — Во да муш-
чынак сваіх кіруюся. Хіба ж
ты не ведаеш, колькі ў мяне
гэтых працаўнікоў? Во
крупнічак ім інасу...

І, ужо забывшыся на су-
сёда, з хваляваннем узяла
бабуля Парася, як сустра-
нуць яе на будоўлі, як бу-
дучы дзякаваць за гарачы
крупнік хлапчука... І нібы ад-
разу сілы павольшала ад гэ-
тых думак. І дзедацка старай,
паможа. Ну, а тых дваіх, што
за пэні аблябоўвалі сабе
месяца, Ваню і Васю, бабуля
Парася «нжынікам» заве:
да раціцы чытаюць... Прач-

ПАПАВЯДАННІ

стаўка літаратура» выпу-
сціла кнігу першай татара-
скага паэта, былога беларус-
кага партыяна З. Нурі «Ра-
дасць сустрэць». Есць там
доля і май працы. Мушу
забажыць (і ў гэтым няма
акрыцыя), што даўгае за-
халенне перакладамі неба-
залежнае для паэта. Яно ад-
цягвае, прытарможвае твор-
часць на сваёй паэтычнай
нізе.

Напісаў рэцэнзію на адна-
татара перакладаў сваёй
і новай зборнікі
А. Русекава, В. Матвее-
ва, С. Гаврусева, Р. Се-
макевіча, С. Заксінскава,
В. Ігатавай, Ю. Гаўлаба.

2. Выйдзе ў наступным го-
дзе зборнік «Аўтограф».
Хочацца думаць, што ён
будзе май кананай кнігай.
І справа не ў тым, што яна
пята на ліку і таўсцейшая
за папярэднія зборнікі, але
ў гэтым абмяне бэаілімі
вершамі, у якіх ёсць мае за-
паветныя думкі, мой погляд
на жыццё, наш чужоўны
час, чалавеча...

Хочацца думаць, што ён
будзе май кананай кнігай.
І справа не ў тым, што яна
пята на ліку і таўсцейшая
за папярэднія зборнікі, але
ў гэтым абмяне бэаілімі
вершамі, у якіх ёсць мае за-
паветныя думкі, мой погляд
на жыццё, наш чужоўны
час, чалавеча...

Такія мае здзяйсненні і
жаданне. Ну, а наконт і-
шыня пiana? Пачыёйм
убачым, Наперадзе — цэлы
год! Хацелася б, каб ён быў
шчодрым для нашай паэзіі.

Юрась СВІРКА:

1. У 1973 годзе выступіў
з падборкай першай у ча-
стасіях «Полымя», «Мала-
досць», «Беларусь», «Не-
ма», у штогодніку «Лі-
таратура і мастацтва».
З прыемнасцю і адказа-
нню перакладаў творы ўкра-
інскіх і рускіх паэтаў для
даўжотнага анталогі і на-
заўніка «Дня паэзіі». Такая
дэканацыя дыктавалася
затым, што даводзілася за-
лічыць у творчучыя лабарато-
рыю ў А. Твардоўскава,
М. Ціханова, Я. Смяляко-
ва, М. Луконіна.

Захапіла мяне і нізка
вершаванай азербайджанскага
паэта Н. Гасан-зад «Бела-
рускія матылі», навяняны
яму наведаннем нашай
рэспублікі.

Навошта ж вы так стро-
га? — не згаджаюся я. —
То дзёўчо моднічае... І нао-
гул...

І, наогул, так шах і так
шах, а вось так — шах, да-
рагі таварышчок. А наконт гэ-
тых зьядзень — дарэмна аба-

У РАЖАННІ журналісцкіх камандзіровак на доўга застаюцца ў памяці кожнага з нас.

Эрнест Ялугін у зборніку нарысаў «Солёная планета» далучае чытача да шматлікіх праблем ідэйна-маральнага і культурнага значэння. І пра што б ні пісаў нарысіст — пра мілы сэрцу Мінск, пра старажытны Мсціслаў і Крычаў, пра горад шахтапраходчыкаў Салігорск, пра Дзяржынава, Івянец, — пада-

калег, што ў іх праектах не ўлічана сувязь чалавека з прыродай. Ён таксама не супраць камфорту і выгод, але выступае за дамы сядзібныя, якія больш да спадабы вясковым жыхарам.

У выніку шматлікіх сустрач са сваім героем, пранікнення ў сакрэты яго творчай лабараторыі пісьменнік глыбока даследаваў яго погляды на архітэктур, некалькімі яркімі штрыхамі накідаў яго партрэт. Складаная гэта рэч

неца паказаць шматграннае жыццё нашага сучасніка. Так, узяўшы ў памяці падзеі дзесяцігадовай даўнасці, супастаўляючы іх з сённяшнімі справамі, нарысіст ставіць перад сабой задачу стварыць сацыяльна-демаграфічны партрэт горада Салігорска, паказаць некаторыя характэрныя моманты з гісторыі яго развіцця («Солёная планета»). Узяўшы за аснову канкрэтныя, вядомыя яму факты (аўтар працаваў у заводскай

горада, культуру і побыт яго жыхароў.

Цікавым атрымаўся нарыс «Час выбара», прысвечаны Феліксу Дзяржынскаму, яго сыну Яну, брату Казіміру. Наведаўшы сядзібу Дзяржынава, дзе правёў маленства вялікі рэвалюцыянер, музей у Івянцы, аўтар прыводзіць шматлікія звесткі з біяграфіі юнага Дзяржынскага.

Такой жа строінасцю і глыбінёй аналізу фактычнага матэрыялу вызначаецца таксама нарыс «Возвращение». Аўтар грунтоўна спыняецца на характарыстыцы помнікаў старажытнай культуры роднага Мсціслаўля, выкладае яго гісторыю. Нарысіст спрабуе прасачыць жывую сувязь эпох, пераемнасць творчых пакаленняў. Выкарыстаныя тут арыгінальныя паралелі і цікавыя параўнанні надаюць твору асаблівы эмацыянальны каларыт. У нарысе паслядоўна праводзіцца думка аб тым, што зробленыя рукамі старажытных мсціслаўскіх майстроў помнікі далёкай культуры трэба аберагаць.

Такое ж хваляючае падарожжа ў мінулае горада Крычава робіць аўтар у нарысе

«Лычев горн». У ім нарысіст даследуе гісторыю мясцовых ганчароў-рамеснікаў, прыцягваючы для гэтай мэты шматлікіх людзей — старажылаў, адказных мясцовых работнікаў. Адаючы належнае традыцыям народных умельцаў, аўтар улашчвае справы сённяшніх крычаўскіх цэментнікаў. Умельства Аляксея Лычава сведчыць, што не збыднёў род ганчарскі. У клопатах сённяшніх майстроў жыў старажытнае мастацтва ў Крычаве.

Умела спалучаючы белетрызаваную перадачу людскіх успамінаў, архіўных дакументаў, дакладныя навуковыя выкладкі з асабістымі каментарыямі, аўтар надае нарысу даволі цікавую форму. Асаблівым лірызмам напоўнены тыя старонкі кнігі, калі аўтар закранае тэмы калгаснага жыцця («Осень в Мерцком»), перадае свае ўражанні ад падарожжа па Італіі.

У зборніку добра прысутнічае асоба аўтара. Гэта і надае кнізе найбольш выначальныя рысы: вострую праблематычнасць, лірыка-публіцыстычны тон. Засяроджанне ўвагі на тым, што аўтар сам перажываў, што яго моцна ўсхвалявала, у пэўнай ступені апраўдвае сюжэтную незвычайнасць некаторых нарысаў.

Аўтар выступае не аб'яктым сузральнікам, а шчырым суб'яседнікам, які вядзе з чытачом сур'ёзную размову аб цікавых людзях, аб важных праблемах сучаснасці.

Міхась НЯХАЙ.

АД ІМЯ СУЧАСНІКА

рожны дзёнік адкрывае для нас цікавых людзей, дае багатыя краязнаўчыя звесткі.

У нарысе «Сказаць — жыві» ідзе ўсхваляваная размова аб творчасці таленавітага архітэктара, загадчыка эксперыментальнай майстэрні «Сельбуда» Г. У. Заборскага, аб высокім усведамленні ім грамадзянскага абавязку і прызначэння. Яршысты, не заўсёды згаворлівы, энергічны, ён заўсёды імкнецца ў сваёй творчасці да дасканаласці. Аўтар праектаў помніка на плошчы Перамогі, Дома-музея Я. Коласа, надмагільнага помніка песняру, будынка аэрапарта, дамоў на Ленінскай вуліцы, Георгій Уладзіміравіч змагаецца за новую будову Снова, пераконвае сваіх

— прасачыць вытокі і найбольшыя ўзлёты таленту мастака, перадаць стан яго душы ў розныя моманты: у час напружаных пошукаў і сумненняў, трыўжнага роздуму і знаходак. І пра ўсё гэта расказана дакладна і глыбока, эмацыянальна і ўзрушана.

Праўда, часам нялёгка ўстанавіць, сам нарысіст ці яго герой разважае аб надзённых пытаннях перабудовы сучасных вёсак, аб эстэтыцы і перспектывах масавага жыллёвага і культурна-бытавога будаўніцтва, аб сучасным разуменні шэдэўраў старажытнага дойлідства. Прытым, гэтыя разважанні гукаць крыху па-кніжнаму, абцяжарваюць сюжэт твора.

Але пазнаёміўшыся са зместам іншых нарысаў, робім вывад: за якую б тэму ні браўся Ялугін, усюды ён імк-

шматтыражыць), ён засяроджвае сваю ўвагу на вобразах муляра Качуры, брыгадзіраў Івана Лахвіча і Віктара Бабіча, шахцёра-паэта Леаніда Якубовіча, горнага інжынера Яновіча. Хвалюе эпізод атрымання першага кілаграма солі... Аднак нарыс быў бы яшчэ больш цікавы, калі б аўтар падняў свае ранейшыя ўражанні, узбагаціў іх канкрэтнымі названнямі, глыбей акнуўся ў цяперашняе жыццё шахцёраў, больш дэталёва ўнікнуў у праблемы

Эрнест Ялугін. «Солёная планета». На рускай мове. Мінск. «Магашка літаратура», 1973.

У ТЭМАТЫЧНЫМ плане побач з раздзеламі дакладных навуковых належае месца займаюць грамадскія дысцыпліны, у тым ліку выданне класікаў беларускай літаратуры, літаратуразнаўства, мовазнаўства і навуковыя аспекты мастацтва.

Мяркуюцца закончыць выпуск сямітомнага збору твораў Янікі Купалы. У шосты том увайшлі драматычныя творы, паэта. У заключным друкуюцца пераклады, публіцыстыка і крытыка, а таксама эпісталарная спадчына. Значна пашыраны летапіс жыцця і творчасці народнага паэта.

Аўтары калектыўнай працы «Стыль пісьменніка» даследуюць стыль асаблівасці творчасці П. Броўкі, М. Танка, А. Куляшова, П. Панчанкі, І. Шамякіна і іншых, вызначаюць спецыфіку буйнейшых твораў, якія з'яўляюцца магістральнымі вехамі ва ўсёй беларускай літаратуры і дастойна прадстаўляюць яе за межамі рэспублікі.

Шырокае кола праблем закранаецца ў манаграфіі В. Жураўлёва, І. Шпакоўскага, А. Яскевіча «Пытанні паэтыкі». Праца мае гісторыка-літаратурны характар. На канкрэтных узорах прасочваецца, як жыццёвыя факты трансфармуюцца ў мастацкі сюжэт. Абагульняюцца дасягненні сучаснага літаратуразнаўства ў тэорыі вобразнасці. Значнае месца ўдзяляецца даследаванню асацыятыўнасці паэзіі, сістэматызацыі тыпаў кампазіцыі ў лірыцы, даследуецца строфіка. Аўтары развенчваюць палажэнні буржуазнай эстэтыкі аб бязобразным мастацтве, насойшыя ма-

дэрнісцкія тэорыі ў галіне паэтыкі.

У серыі «Беларуская народная творчасць» выйдуць «Жніўныя песні» і «Жартоўныя песні». Тут упершыню ў найбольш поўным аб'ёме сабраны разам і выдаюцца гэтыя віды народнай паэзіі. Першы том уключае жніўныя песні — жажынкавыя,

СПРАВЫ ВЫДАВЕЦКІЯ

«НАВУКА І ТЭХНІКА», ГОД 1974

уласна жніўныя і дажынкавыя. У другім змешчаны розныя па характару і сацыяльнай накіраванасці гумарыстычныя песні. Матэрыялы ўзяты як з друкаваных крыніц, так і з многіх архіўных фондаў. Абодва тамы забяспечаны грунтоўнымі ўступнымі артыкуламі, нотнымі прыкладамі, багатымі каментарыямі.

А. Ліс выступае з манаграфіяй «Купальскія песні». Упершыню даецца класіфікацыя іх, робіцца спроба вырашыць пытанне аб часе ўзнікнення пазаабрадавай лірыкі.

Беларускія мовазнаўцы працягваюць працоўку шырокага кола лінгвістычных праблем. Частка іх даследаванняў будзе апублікавана ў будучым годзе. Выйдуць з друку чарговыя выпускі штогодніка «Беларуская лінгвістыка». У гэтым выданні змяшчаюцца артыкулы, прысвечаныя важным праблемам беларускага, славянскага, індаеўрапейскага і агульнамоўнага мовазнаўства. Штогоднік

Іван НАВУМЕНКА:

1. Закончыў раман «Сорака трэці», якім завяршаецца трылогія, пачатая кнігамі «Сасна пры дарозе» і

«Вецер у соснах». Цяпер, калі агульны будынак падняўся, варта сё-го перарабіць, зняць рыштаванні, адным словам, удасканаліць кнігу з пункту гледжання іх мастацкай цэласнасці.

Напісаў таксама некалькі апавяданняў і даволі вялікую колькасць крытычных артыкулаў.

2. На майі радзіме здабыаецца нафта. Адна шчыліна ў тым урочышчы, куды я некалі вадзіў пасвіць каня. Хачу напісаць нешта пра нашу нафту.

сістэматычна друкуе рэцэнзіі, этымалагічныя нататкі, хроніку.

Упершыню ў рэспубліцы выдаецца кніга «Мікратапаніміка Беларусі», падрыхтаваная дыялектолагамі пад кіраўніцтвам Ю. Мацкевіча. Мікратапаніміка разглядаецца як частка ўсёй лексікі. Яна мае ў сабе каштоўныя звесткі з гісторыі, географіі, археалогіі. Кожная назва пашпартызуецца, высвятляецца паходжанне многіх найменняў. У канцы падаецца адваротны слоўнік мікратапанімаў, што надае ўсёй працы асаблівую навуковую каштоўнасць.

Гісторыі беларускай мовы прысвечана праца К. Скурата «Даўнія беларускія меры». Аўтар даследаваў намінацыі меры вагі і колькасці, лёс лексічных адзінак прасочваецца ад старажытных часоў да нашых дзён. Даследчыкам выкарыстаны шматлікія дыялектныя матэрыялы, пісьмовыя помнікі. Як правіла, прыводзіцца этымалогія слова, тлумачыцца семантыка лексічнага адзінака, паказ-

ваецца сучаснае бытаванне назвы.

Плануецца на будучы год выпуск рэгіянальнага слоўніка беларускай фразеалогіі, сабранай ва ўсходняй частцы рэспублікі.

Дзве манаграфіі датычаць пытанняў славянскага і агульнамоўнага мовазнаўства. Р. Малько здала рукапіс «Географічная тэрміналогія чэшскай і славацкай моў (на агульнаславянскім фоне)». Тут сістэматызавана каля 1500 агульнамоўных назваў, праведзены іх семантычны і словаўтваральны аналіз. В. Мартынаў прапанаваў чытачам працу «Семіялагічныя асновы інфарматыкі», у якой расказваецца аб станаўленні семіялогіі — навукі пра агульныя ўласцівасці знакавых сістэм, аб асноўных аб'ектах яе вывучэння.

«Беларускае народнае адзенне» і «Народная сельскагаспадарчая тэхніка беларусаў» — працы этнаграфічнага характару. Яны з'яўляюцца часткай вялікага даследавання «Рэгіянальныя гісторыка-этнаграфічны атлас Украіны, Беларусі і Малдавіі». Храналагічна працы ахопліваюць перыяд з сярэдзіны XIX стагоддзя да нашага часу. Кнігі багата ілюстраваны.

Атрымаюць чытачы два му-

зыказнаўчыя выданні. «Па слядах аднаго рытма» — так называў сваю працу В. Ялатаў. Аўтар на багатым фактычным матэрыяле прасочвае фарміраванне адной тыповай рытмічнай структуры, якая сведчыць пра агульнасць музычных вытокаў песнятворчасці ўсходніх славян. Аналізуюцца таксама паэтычныя сродкі народнага верша, распрацоўваецца палажэнне аб значным уплыве прафесійнага мастацтва на народна-песенную творчасць. Т. Дубкова падрыхтавала працу «Беларуская сімфонія», у якой прасочвае шлях развіцця гэтага жанру ў Беларусі ад яго зараджэння да нашых дзён. Аналізуюцца сімфанічныя творы М. Чуркіна, М. Аладава, Р. Пукста, Я. Цікоцкага і інш.

У кнізе С. Грабеншыкова «Сцэнічныя беларускія танцы» даецца апісанне 12 сцэнічных танцавальных твораў, напісаных на аснове народнай хэрэаграфіі. Кніга прынясе несумненную карысць як прафесійнаму мастацтву, так і ўдзельнікам мастацкай самадзейнасці.

З новымі даследаваннямі выступаюць кіназнаўцы. В. Нячай назвала сваю працу «Фільм у нас дома». Тут ідзе размова пра спецыфіку дакументальнага тэлевізійнага фільма. Аўтар аналізуе ідэйна-мастацкі ўзровень і вобразную мову тэлефільмаў. Кніга напісана ў жывой, папулярнай форме, і таму яна зацікавіць шырокае колы чытачоў. Адно з важнейшых праблем нашага кінамастацтва — узаемаадносінны героя і народа разглядае В. Смоль у працы «На экране — герой і народ». Абедзве кнігі багата ілюстраваны.

Г. ЮРЧАНКА.

Анатолю Вялюгіну — 50

27 снежня вядомаму беларускаму паэту і сцэнарысту Анатолю Вялюгіну спайняецца 50 год. Прайленне Саюза пісьменнікаў рэспублікі з гэтай нагоды накіравала юбіляру прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагі Анатолю Сцяпанавіч! Горача віншуем Вас з пяцідзесяцігоддзем Вашай творчай дзейнасці.

З юнацкіх гадоў Вы звязалі свой лёс з паэзіяй, з літаратурай. Першыя Вашы вершы добра перадавалі светаадчуванне маладога савецкага чалавека ў

перадвоенны час. У гады Вялікай Айчыннай вайны Вы ўдзельнічалі ў баях пад Сталінградам. А першая Ваша кніга, якая выйшла ўжо пасля вайны і ўслаўляла перамогу, так і называлася: «Салют у Мінску». Ваша лірыка прасякнута баявым патрыятычным пафасам, пачуццём любові да роднай зямлі, роднай прыроды. Яна вызначаецца тэматычнай разнастайнасцю і высокім прафесійным майстэрствам. Нам прыемна адзначыць, што важнае месца ў Вашай творчасці займае ленынская тэма. Ваша паэма «Вечер з Волгі», прысвечаная школьным і юнацкім гадам правядзення, заняла выдатнае месца ў паэтычнай Леныніяне і ўдасгоена высокай узнагародай — Літаратурнай прэмія імя Я. Купалы. Вы паспяхова працуеце і ў

галіне дакументальнага кінамастацтва. Шэраг дакументальных фільмаў, пастаўленых па Вашых сцэнарыях, складаюць яркія старонкі ў кіналетпісу нашай рэспублікі, яе гераічнага мінулага. Ваша дзейнасць як сцэнарыста заслужана адзначана Дзяржаўнай прэміяй БССР. Жадаем Вам моцнага здароўя, шчасця, новых поспехаў як у паэзіі, так і ў кінадраматургіі».

Рэдакцыя штоднёвіка «Літаратура і мастацтва» далучаецца да гэтага віншавання і жадае Анатолю Сцяпанавічу цудоўнага настрою, доўгіх год жыцця, новых творчых планаў і іх здзяйсненняў.

Юрн ГАУРУН:

1. У 1973 годзе я займаўся падрыхтоўкай да выдання зборніка маіх выбраных перакладаў сусветнай паэзіі. Назва зборніка — «Англі ў прасторах». Эпіграф — «Паэзія, край музыкі і слова! — табе, як і жыццю, мяжы няма». У зборнік увайдучь лепшыя з ранейшых перакладаў і некалькі новых, зробленых нядаўна. Тое, што ўзята з майё кніжкі «Кветкі з чужых палёў», надрукаванай у 1928 годзе, цалкам перапрацавана. Мая задача — каб пераклады давалі не толькі інфармацыю, а з'яўляліся і мастацкім укладом у нашу літаратуру: добра гучалі па-беларуску і падабаліся чытачам. У зборнік уключаны пераважна класікі: Шэкспір, Байран, Шэлі, Лангфела, Уітман, Гётэ, Шылер, Гейнэ, Бадлер, Верлен, Балашы, Кішфалудзі, Мікевіч, Бранейскі, Пушкін, Ясенін, Леся Украінка, Тычына, Сасюра, а таксама некалькі сучасных паэтаў розных краін.

2. У 1974 годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйдучь з друку ў маіх перакладах трагедыя «Кароль Лір» Шэкспіра з малюнкамі Барыса Заборава і зборнік апавяданняў Андрэя Маруа «Падарожжа ў нябыт і яшчэ 24 навелы» (мастак А. Кашкурэвіч). Некалькі апавяданняў з гэтага зборніка публікуюцца ў СССР ўпершыню.

Леанід ДАЙНЕНКА:

1. Мне добра працавалася. Шмат пісаў. Лічу, што нашы друкаваныя органы не абыходзілі мяне ўвагай: нізкі вершаў былі змешчаны ў «Полымі», «Малодосці», «Ліме», «Дні паэзіі». У часопісе «Полымя» таксама надрукаваў два апавяданні. Апошнім часам мяне, відаць, па складу характару, усё больш цягне ў бок прозы. Не ведаю, як хто, але я на асабістым вопыце пераконваюся, што проза цяжэй пісаць, чым вершы. Верш, злавійшы настрой і рытм, можна напісаць на адным дыханні. Прозе гэтага мала. Яна патрабуе ад аўтара не толькі духоўнага, але і проста фізічнага напружання. Празаік, у дадатак да гэтага, павінен яшчэ проста больш часу сядзець за пісьмовым сталом, быць «дамаседам» у самым станойчым значэнні гэтага слова, быць цярдлівым, не разліваць на іменны поспех.

2. У пачатку 1974 года выношу на суд чытачоў новую кніжку вершаў «Начныя тэлеграмы». Буду і далей працягваць «ваваяць» на два франты — пісаць паэзію і прозу. Хочацца верыць, што яны не ахажуча двума зайцямі.

СЛОВА Ў ХАДЗЕ

ПАСІВЕЛЫ валун па-старэчы грэе застылы бок. Хвалюецца агонь зоранца іскры. Вечарэе ў ваколцах Мінскага ўзвышша. А валуноў тут багата. Як аселяць салдаты даўно забытых армій, засталіся яны векаваць яшчэ з часоў нашэсця ледавіка.

Агонь з паганскай натурай — не можа без ахвяры. Анатолю Сцяпанавіч падкідвае ламачча. У гэтую звечарэлюю цішыню ўдэк ён ад рэдакцыйнай мітусні...

У такую спелую пару хораша гутараць развага са сталасцю, крамянее радок, важным становіцца кожнае слова.

...Усё лета сёлетняе галубам было раскошна ў высокім блакіце... А яны, заручоныя з вышынёй, яшчэ з лугам сена, нябёсам зорна, а баравому рэху звонка, трапёткім крылом юначай трывогі паклікалі заядлага галубятніка ў захмар'е. А захмар'е не доўга было спакойным. Вайна, лётнае вучылішча. Былі баі на Волзе. Аб тым часе радкі:

Не помню, як мяне
на самалёце
взялі ў шпіталь, далёна
на Урал,
дзе на Імшарах шэрых
журавіны
цвітуць і спеюць позна,
які ў нас.
Я толькі ўбачыў стол
аперацыйнай,
у вокнах — чарналапую
тайгу.
Спакой навокал... Гэтакі
бела-бела,
нібы калыша воблака мяне...

Воблака маленства не доўга калыхала летуценні. Крылы апаліла вайна. Толькі песня, па-юнацку крылатая, памужнела. А галубы маленства — паслы крылатай мары, жывуць у вершах Анатоля Вялюгіна.

...Дагарае агонь... Папаялінікі сівяць скроні Анатоля Сцяпанавіча. На валуне сядзіць, як казачны вядун-чарадзеі. На досвітку — на рыбу. Пакуль пойдучь грыбы, трэба адчуць у руцэ натугу вудаў, трывожнае біццё рыбацкага шчасця... Гэта пакуль возьмуцца грыбы ў добрую сілу.

...Ідзем ляском. Анатолю Сцяпанавіч пытаецца, як ехалася. Між іншым зазначае, што ў аўтобусе добра калыхаць верш. А якраз я толькі пачаў «калыхаць» свае першыя вершы, і прыехаў да свайго настаўніка, каб паглядзець ён, ці не забыўся я,

нашчадак заядлых ушацкіх рыбакоў, як чарвяка на кручок запрашаюць, як юшка туманом пахне.

Лясок гусце. Гусце змрок. Недзе блізка ляноціца Мінскае мора. А мне шпэчка бор над ушацкім возерам Вечаллем. Самі прыходзяць на памяць радкі Анатоля Вялюгіна:

З усіх сабораў ёсць сабор,
дзе згодзен і маліцца:
у спелым леце, спелы бор,
звіняць твае званіцы.

Толькі перад гэтым заягаў я ў «Полымя», дзе ў карэктуры чытаў радкі, што пахлі яшчэ свежай фарбай.

...На сене спіцца соладка. Але сорамна патомнаму рыбаку праспаць клёў.

Непраспанае мора. Сонца яшчэ спіць. Анатолю Сцяпанавічу шанце, гэта — не. Праўда, шанцаванне гэтае адноснае. На нашай Віцебшчыне такі ўлоў называецца: ад ката абараніцца... Анатолю Сцяпанавіч, выцягваючы чарговую ўдачу, па-змоўніцку падміргвае: «Старык», як голуб крылом лапоча... Гэтае хітравата-вясёлае вока, гэты «старык» помню заўсёды пазней, калі што падабалася Анатолю Сцяпанавічу. — калі вычытаў у некага цікавы верш, калі адкрыў новага маладога паэта, калі сам закончыў пільную работу, і яна самому яўна падабалася.

На самай справе, колькіх заўважыў Анатолю Сцяпанавіч, колькіх благаславіў у літаратуру! Пэралічыць цяжка.

«Полымя» — часопіс што называецца паважны, нават крыху анадэмічны ча свайму ўзросту, па свайму памеру, па абсягу і ахопу тэм і праблем. Але ў аддзел паэзіі заўсёды ідуць маладыя, заўсёды завозна з паэзіяй у «Полымі». Ды па добрай традыцыі, па традыцыі, якой вымагаюць перш за ўсё клопат аб роднай паэзіі, уважлівасць да новага імя і свайго слова ў паэзіі, у аддзеле не запісваюць на чаргу, як некалі ў месчачковым млыне. Пэўная чарговасць ёсць, улічваецца розныя «але», ды ўсё ж у першую чаргу друкуецца лепшае, свежае, новае.

За вонкавай паважнасцю, асаністасцю прызнанага барда хаваюцца задзірыстасць і даверлівасць, апантанасць і чуласць. «Сенненскага мальца», унука дзеда Цярэшкі Вялюгі.

Трэба бачыць, як па-дзіцячы шчыра любіць дарыць Анатолю Вялюгіна бланкеты і

аўтаручкі, каб хораша пісалася, гальштукі самыя ультра-сучасныя — бо паэт павінен не адставаць ад часу нават вонкава. Як любіць дарыць рыфмы, радкі і строфы, каб верш загучаў, пакрылеў. І самы любімы, я сказаў бы, сталы заняткаў — быць хросным бацькам першых зборнікаў. Трэба проста пазайздросціць, як умеє спрактыкаваны майстра адабраць вершы, як паставіць іх у кнізе так, каб не забіваў адзін другога, каб не заглушала, каб падкрэслівала, выцягвала, што называецца, агульную думку. Нялёгка справа даць імя кнізе. І калі перагледзець тэматычныя планы выдавецтва, то па адзелу паэзіі вялікі працэнт будзе вялюгінскіх загалюкаў, тых загалюкаў, якія ён даў для новых кніг аўтарам як маладога, так і сталага веку.

Недзе ў мяне захоўваецца фота Анатоля Сцяпанавіча, дзе подпіс кароткі: «Рыгору Барадулліну — у дзень хрэсьбіна: Рунець, красаваць, налівацца!» Гэта ён быў хросным бацькам зборніка: даваў яму не толькі імя.

Атрымалася так, што ўпершыню ў часопісах я надрукаваўся менавіта ў «Полымі». Помню на старонках рукапісу вялюгінскія поўныя плюсы (там, дзе верш цалкам падабаўся яму) і, калі можна так сказаць, паўмінусы (дзе, трэба было яшчэ-тані папацець, памеркаваць. Быў у мяне верш пра цаліну, які пачынаўся радкамі: «Стэпавы ўчотчык — перакаці-поле», стаяў супраць яго паўмінусы, два разы прыносіў, але ён у «Полымі» свету не ўбачыў. Праз колькі часу дайшло, на які паварот вобраза наштурхоўваў мяне Анатолю Сцяпанавіч. У мяне перакаці-поле параўноўвалася з учотчыкам, а Анатолю Сцяпанавічу хацелася, каб верш быў пра учотчыка, пра першаадкрывальніка стэпавых гектараў, а не пра экзатычную расліну, якую-такі добра абкаталі ў паэзіі.

Наогул у Анатоля Вялюгіна ёсць адметная рыса прымушаць чытача глядзець на рэчы ягонымі добрымі вачыма. Колькі б разоў ні быў я ў паслядажджавым вясновым лесе, варта ўбачыць бярозу, як самі на памяць прыходзяць радкі: «У мокрым лесе светла ад бяроз»... Так, як і вачыма Сяргея Ясеніна заўсё-

ды гляджу на лясных даверлівак: «берез изглоданные кости»... А як да фізічна-балючага адчування сказана пра бабіна лета:

Белазорнае бабіна лета
у гародчыну расцвіло.
Пчолы, ўпіўшыся ў зрэчні
кветан,
зноў адчулі зямлі цяпло.

З маленства блізкае слова Віцебшчыны «белазорнае».

Анатолю Вялюгіна настолькі добра адчувае роднае слова, настолькі ведае законы яго развіцця, што падчас цяжка адрозніць свежае гэта, яшчэ не зацяганае слова з адной з багацейшай на слоўнікавы запас Віцебшчыны, ці проста вялюгінскі наватвор.

Любімая фраза Анатоля Вялюгіна: «Учитель, воспитай ученика»... І яны ў яго ёсць. У нашым Саюзе пісьменнікаў пры салідных штатах кансультаў, памочнікаў і намеснікаў у большасці выпадкаў тым і займаюцца, што адсылаюць аўтара ў рэдакцыю.

Анатолю Вялюгіна, відаць, адзін зрабіў, не баюся катэгарычнасці сцвярджэння, значна больш для маладых паэтаў, чым штатныя апекуны.

Каб лепш ведаць адданых адносін Анатоля Вялюгіна да паэзіі, трэба бачыць і чуць, як чытае ён вершы. Кожнае слова правяраецца на вагу — лішняга гучу не павінна быць у адзін раз знойдзеным радку! У вачах чаканне нечаканага, радасць адкрыцця, заклапочанасць. Чытае вершы, разгойдвае кожны радок, акцэнтую паэтычную думку...

Асобная размова пра вялюгінскую школу паэтычнага перакладу. Цяпер ён як член рэдкалегіі рэдагуе якраз двухтомную анталогію Украінскай савецкай паэзіі.

Адзін з вернападданах беларускай паэзіі — Анатолю Вялюгіна сустракае сваё пяцідзесяцігоддзе ў імклівай творчай хадзе.

Цяжка пералічыць, колькі выдадзена кніг паэзіі, колькі перакладзена — узведзена мастоў дружбы, колькі напісана сцэнарыяў кінафільмаў, якія гавораць свету пра нашу Беларусь!

У няспынай, упэўненай хадзе паэтычнае слова Анатоля Вялюгіна.

Плэну і творчай радасці Вам, дарагі дарадчык і настаўнік!

Рыгор БАРАДУЛІН.

БЕЛАРУСКІЯ народныя песні... То ласкава, як воды вясеняга Сожа, то сумныя, як шолах вярбы над нёманскай кручай, то задумныя, як Налібоцкая пушча, або шырокія і прывольныя, як хлебныя палі. Павольна ляціце вы па-над роднымі прасторамі...

Аб беларускай народнай песні вобраза сказаў наш народны паэт Янка Купала:

Для роднай зямелькі вы — светлыя зоры,
Для роднага краю вы — райскія гімны...

У маленькіх вёсках, што ляжаць сярод «ніў, дуброў цяністых», пра якія сьпяваюць вясцоўцы, і нараджаюцца яны гэтыя песні, а з народа выходзяць спевані-самародкі, якім жыццё і прырода падарыла чароўны голас і чулю душу.

Вось такім самародкам з Брэстчыны, з маленькага вясковага пасёлка Загараднае і прыйшла на сцэну маладая спявачка Вольга Шутава. У маленькай сялянскай хатцы засынала яна пад песню-кальханку маці. А калі на вачорках ці вяселлях пачыналі гучаць раздольныя, шырокія з падгалоскамі песні — не магла ўтрымацца,

школу. Спявала там у школьным хоры. І не маглі не заўважыць настаўнікі, як напўняюцца вочы дзяўчынкі радасцю і захапленнем, калі пачынае гучаць першы музычны акорд. Яе заўважылі. На аглядах школьнай самадзейнасці камісіі адзначалі прыгажосць голасу і чысціню інтаніравання, запрашалі на абласныя агляды. І ўсюды выступленні Вольгі карысталіся поспехам.

...Праляцела залатое дзяцінства. Адзвінеў апошні школьны званок. Вольга развіталася з родным пасёлкам, пераехала ў Брэст, паступіла працаваць на дывановы камбінат і адначасова ў школу медыясцёр. Мабыць, з гэтага часу і пачалося станаўленне дзяўчынкі, як спявачкі. Вядомы брэсцкі кампазітар Альфрэд Шутаў запрашае Вольгу да ўдзелу ў мастацкай самадзейнасці. Піша для яе песні «Брэсцкі вальс», «Завіруха», «Песня пра бацьку». З іх і пачала яна пад акампанемент разліўных баянаў свае выступленні. Гэтыя песні не маглі не захапіць спявачку — кампазітар увадзіў у іх самабытную гармонію народных мелодый. А гэта імпанавала творчай натуры

Фёдар ШМАКАУ,
Народны артыст БССР:

І. Харкаў... Гасцінная сустрэча ўкраінскім гледачом нашых гастрольных спектакляў у індустрыяльным горадзе, праслаўленым на ўвесь свет. Харкаўчане шыра смяяліся і гарача апладзіравалі ў часе паказу «Несцеркі», іх зацікавіла сустрэча з выдатным камедыяграфам Нушычам на беларускай сцэне («Доктар філасофіі»), ім падабаўся наш Шэкспір («Многа шуму з нічога»)...

Калектыў коласаўцаў сустрэў у зале дасведчанага і патрабавальнага гледача з добрым мастацкім густам. І ўражанні гастрольнага лета—73 застаюцца ў

нас аднымі з самых яркіх у творчым жыцці.

2. Цяпер я працую над спектаклем «Трывога» па п'есе Алеся Петрашкевіча. На маім рэжысёрскім рахунку — «Чатыры крыжы на сонцы» А. Дзялендзіка, «Шануй бацьку свайго» В. Лайрэнцьева, «Бацькаўшчына» К. Чорнага, спектаклі розныя і па жанрах і па жыццёвым матэрыяле. На гэты раз драматург прапануе тэатру нейкі новы аспект гаворкі пра справы па-грамадзянску значныя, надзённыя. Удзельнікі пастаюць і хваляваннем чакаюць афішу 74-га года з назвай — «Трывога».

Як акцёр ча рубяжы 73-га і 74-га гадоў я пражыў «жыццё» зусім супрацьлеглых герояў: Уладзіміра Каравая ў камедыі «Таблетку пад язык» А. Макаёнка і Багданчыка ў тэлефільме «Тартак» наводзе кнігі І. Пташнікава. Прэм'ера гэтага фільма таксама з падзей будучага, блізкага ўжо года — семдзсят чацвёртага...

Віцебск.

вяданні пра герояў Брэста, з захапленнем слухала размовы пагранічнікаў аб адказнай іх службе. Гэтыя ўспаміны застаюцца ў сэрцы і перадаюцца ў песні.

Гучаць усхвалявана творы лірыка - гераічнага плана. Асабліва натхнёна, з усёй шчырасцю і шчодрасцю сьпявае артыстка «Валгаградскую бярозку» Р. Панамарэнкі. Пасля канцэртаў у Дні беларускай культуры ў Маскве газета «Советская культура» пісала: «Сярод шматлікіх нумароў святочнай праграмы прыемнай нечаканасцю з'явілася выступленне Вольгі Шутавай». А вось што пісала ў Дні беларускай культуры ў Швецыі адна з мясцовых газет: «Зоркай групы з'яўляецца былая медыясцэра Вольга Шутава — у сучасны момант салістка Беларускай дзяржаўнай філармоніі ў Мінску. Выкананне ёю народных песень зрабіла яе вядомай за межамі СССР. Спявачка стварае вялікае ўражанне сваім голасам, дастаўляючы многа прыемнасці публіцы».

Прызнанне таленту Вольгі Шутавай ярка пацверджана Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР: ёй прысвоена пачэснае званне заслужанай артысткі БССР.

Сэрцам любіць В. Шутава народную песню і слухач спадзяецца, што новыя творчыя поспехі ўпрыгожаць жыццё артысткі на эстрадзе.

...Беларуская зямля багата песнямі, багата і талентамі. Трэба песню начуць, а талент знайсці. А Вольгу Пятроўну Шутава ад шчырага сэрца павіншаваць з прысваеннем высокага звання, паждаць поспехаў у новым творчым годзе і каб заўсёды ў яе песнях жыла родная беларуская зямля, бо нішто не надае столькі сілы і натхнення, як родная зямля.

Мікалай ШЫШКІН,
заслужаны артыст БССР.

«...ВЫ — СВЕТЛЯЯ ЗОРЫ»

бегла хуценька паслухаць іх яшчэ і яшчэ. Ды і сама, калі гуляла па няшошаным духмяным лузе, ці па травяніста-таму ўзгорку, ці стаяла на беразе пакручастай рэчанкі Пульвы, сьпявала, сьпявала... І здавалася маленькай дзяўчынцы, што голас яе ляціць далёка і слухаюць яго зялёныя лясы і птушкі ў небе, і чарот на беразе рачулікі...

З песняй хадзіла за чатыры кіламетры ў Воўчынюскую

выканаўцы, таму і сьпявала іх пранікнёна, з усёй шчодрасцю і сардэчнасцю.

І вось першы сапраўдны поспех. На аглядзе маладых самадзейных талентаў у Мінску Вольга Шутава атрымала дыплом першай ступені. Голас дзяўчынкі запісваюць на радыё, спявачку ўключваюць у праграмы ўрачыстых урадавых канцэртаў у Маскве і Мінску. Мара яе здзейснілася. Ёй прапануюць перайсці на прафесійную сцэ-

ну, на працу ў Беларускаю дзяржаўную філармонію. Пачалася сур'ёзная сапраўдная праца над новымі творами. Але ж як было не адчуць розніцу, якая існуе паміж чалавекам, што сьпявае, і артыстам, які выконвае песні на эстрадзе, перад публікай. І Вольга едзе ў Маскву ўдасканальваць вакальнае майстэрства ў цудоўнай спявачкі, выдатнага настаўніка творчых майстэрняў эстраднага мастацтва — заслужа-

най артысткі РСФСР Ірмы Пятроўны Яўнзэм. Шмат чаго набыла маладая артыстка за гэты кароткі тэрмін. Яна многа працуе над сюжэтным раскрыццём песні, яе драматычным накіраваннем, рытмічнымі асаблівасцямі, акцёрскім майстэрствам.

У гэты час Вольга Шутава знаёміцца з выдатным кампазітарам сучаснай народнай песні Рыгорам Панамарэнкам, які піша для спявачкі песню «Брэсцкія вербы». Героіна Брэстчыны блізкай сэрцу кожнага савецкага чалавека. А для Вольгі жыццё граніцы было часткай жыцця яе самой. Яна чытала апа-

У АМАТАРСКАЙ кінастудыі палаца культуры Мінскага трактарнага завода сабраліся людзі, улюбёныя ў кіно... На невялікім экране ажываюць кадры, якія ўвайшлі ў заводскі кіналетапіс. Вяртаецца на завод першы трактар, які быў выпушчаны дваццаць пяць гадоў назад. І тут жа выходзіць з канвеера мільённая машына, вырабленая мінскімі трактаразаводцамі...

1967 год. Студыя «Трактар» стала лаўрэатам Усеса-

СВЯЦІСЯ, АМАТАРСКІ ЭКРАН!

юзнага кінафестывалю аматарскіх фільмаў. За ігравую кінакарціну «Бібліятэка» яна атрымала дыплом I ступені.

Крыху пазней тут быў створан кінафільм «Жнівень» аб развітанні са школай, аб розных дарогах у жыццё. На аматарскім кінафестывалі ў Жытоміры кіна-

стужкі «Жнівень» і «Бібліятэка» прызнаны лепшымі.

У мінулым годзе кінастудыя стварыла фільм «Нараджэнне грамадзяніна» — расказ пра тое, як у адным з дзіцячых садзікаў Мінска прывучаюць да працы і якую дапамогу ў гэтай справе аказваюць выхавальцам трактаразаводцы. На Выстаўцы да-

сягненняў народнай гаспадаркі СССР гэты фільм атрымаў бронзавы медаль. Цяпер ідзе работа над кінакарцінай «Завод і школа». У ім будзе расказана пра фрэзеруюшчыка Чарняца. Яшчэ са школьнай лаўкі марыў ён пра трактарны завод. Вытворчую практыку праходзіў у заводскай вучэбна-вытворчай майстэрні. А калі пасля школы прыйшоў на завод і пачаў працаваць самастойна, заняў першае месца на конкурсах «Лепшы па прафесіі». Нядаўна студыя прадставіла на суд гледачоў два новыя фільмы. Адзін з іх — пра мільённы трактар, выпушчаны мінскімі трактарабудаўнікамі. Другі фільм, пад назвай «Мінчанка», прысвечаны былой падпольшчыцы Тамары Талабурдзе, якая загінула ад рук фашысцкіх захопнікаў за тры дні да вызвалення Мінска. Гэтыя кінакарціны былі паказаны на абласным фестывалі аматарскіх фільмаў, які адбыўся ў другой палавіне снежня.

шай і спецыяльнай сярэдняй адукацыі БССР. Аб новым комплексе спартыўных збудаванняў для дзяцей расказвае метадычны фільм «Фізкультура ў дзіцячым садзе». Ён удастоены дыплама III ступені на абласным аглядзе. Атрымаў дыплом на кінафестывалі і фільм «Працоўны дэсант». Кінастужка «Пяты зорны» прысвечана турысцкаму паходу на дарогах вайны 3-х Беларусках франтоў, якія вызвалілі Мінск.

Да абласнога кінафестывалю нядрэнна падрыхтаваліся кінааматары Беларускага політэхнічнага інстытута, аўтамабільнага завода, Акруговага дома афіцэраў, завода халадзільнікаў, тонкакуннага камбіната. Многія кінастужкі пераканаўча і ярка расказваюць пра нашы дасягненні, пра перадавікую вытворчасці, герояў працы, пра будні і святы савецкіх людзей.

Кінааматарства стала магучым сродкам выхавання народных талентаў. І само жыццё падказвае, што гэтыя таленты трэба максімальна выкарыстоўваць. І вельмі шкада, што ў нашай рэспубліцы кінааматарству надаецца недастаткова ўвагі. У многіх гарадах краіны створаны клубы і таварыствы кінааматараў. А ў Мінску таксама метадычна і творчага цэнтра, які б аб'яднаў гарадскія кінааматарскія калектывы і аматараў-адзіночак, няма. Кіно ж у аснове сваёй — мастацтва калектыўнае. У працэсе стварэння фільма арганічна ўваходзіць абмеркаванне работы. Перш чым фільм прадставіць на суд гледачоў, вельмі важна паказаць адзінаты матэрыял людзям, якія прысвяцілі сваё жыццё

...У аглядзе кінасамадзейнасці ўдзельнічалі самыя розныя аматарскія калектывы.

Аматары Мінскага педагогічнага інстытута імя М. Горькага набылі даволі значны вопыт у стварэнні самадзейных фільмаў. Пра жыццё свайго інстытута студэнты стварылі фільм-летапіс, які дэманстравалі на ВДНГ. Кінастужка «Трэці семестр» расказвае пра працоўныя будні студэнцкага будаўнічага атрада. У гэтай жа кінастудыі створаны тры фільмы на тэхніцы бяспекі ў сталярных, слясарных і такарных майстэрнях. Яны атрымалі грамату Міністэрства вышэй-

НОВЫЯ НАЗВЫ НА АФІШАХ

П'есе вядомага малдаўскага пісьменніка Іона Друцэ «Касэ марэ» паказаў Магілёўскі абласны драматычны тэатр (рэжысура Ул. Караткевіча, дыкарацыя мастака М. Волахава, танцы ў пастаюўцы заслужанага работніка культуры БССР

М. Кіракозава, музычнае афармленне Э. Катвіча).
На здымку — сцэна са спектакля. У ролях Васілуцы і Павэлаке артысты Н. Караткевіч і В. Кашын.

Фота А. ГОЛЬША.

НА ЗАСТРАШІ спектакль Акадэмічнага опернага ўсе білеты збыты. І не дзіва — Моцарт!.. 29 кастрычніка 1787 года венскі капельмайстар Вольфганг Амадэй Моцарт прадрыжываваў у Празе сваёй новай операй «Дон Жуан». Вялікі сучаснік кампазітара Гётэ пісаў Шылеру: «Ваша надзея адносна оперы нядаўна ў найвышэйшай ступені ажыццявілася ў «Дон Жуане», але менавіта таму гэтая рэч стаць зусім паасобку і пасля смерці Моцарта нельга разлічваць на што-небудзь падобнае». Праз сто гадоў пасля той прэм'еры Пётр Ільіч Чайкоўскі напісаў, што опера «Дон Жуан» і пазней «...дзякуючы нягаснай і невычэрпнай сіле моцартаўскага генія... слухаецца нам з тым жа хваляваннем, з той жа паўнатай уражання, якія выклікала калісьці ў сэрцах нашых дзядоў і прадзедаў».

Прайшло яшчэ стагоддзе, а трыумфальнае шэсце «Дон

лікім шчасцем. Чым далей паглыбляешся ў работу, тым больш разумееш, якія сур'ёзныя, складаныя задачы ставіць перад пастаноўшчыкамі і выканаўцамі гэтага геніяльнага твора.

Мы цалкам прытрымліваемся аўтарскай партытуры. Як ні дзіўна, але яшчэ і ў наш час можна пачуць гэтую оперу з неапраўданай перастаноўкай музычных нумароў, рэчытываў, з купюрамі. Здраецца, замест дзвюх дзей, як у Моцарта, спектакль ідзе ў трох і нават чатырох. Такія парушэнні аўтарскай задумкі не адпавядаюць духу твора, дзе надзвычай дакладныя суадносіны ўсіх кампанентаў музычнай драматургіі. Яшчэ мне хочацца дадаць: здраецца, што музыку Моцарта ўспрымаюць, як лёгкую, прыгожую ігру музычных гукаў. На самай справе ў ёй, асабліва ў «Дон Жуане», разам з музычнай дасканаласцю прысутнічае вялізны зарад жыццёвай энергіі, кант-

Здымак зроблены пад час генеральнай рэпетыцыі. У партыі Дон Жуана заслужаны артыст БССР Аркадзь Саўчанка. Фота С. ГРАХОЎСКАГА.

ГЭТЫ ЧАРОЎНЫ, ГЭТЫ ТРАПЯТКІ МОЦАРТ...

Жуана» па сусветных оперных сценах ўсё працягваецца...

— Пра Моцарта і сказана і напісана шмат. Але ніколі не будзе напісана вычарпальна, — гаворыць дырыжор спектакля «Дон Жуан» на беларускай опернай сцэне Уладзімір Машэнскі. — Вялікі музыкант, музыкант-драматург, ён невычэрпны, як Шэкспір. Сцэнічнае жыццё «Дон Жуана» надзвычай багатае, і я ўпэўнены, што ўсе, каму даводзіцца ставіць гэтую оперу, незалежна ад выніку, лічаць для сябе сустрэчу з ёю вя-

растнасць і глыбіня вобразных характарыстык.

Слова рэжысёра-пастаноўшчыку спектакля, заслужанаму дзеячу мастацтваў БССР Атару Дадзішкіліні:

— Славетная Іспанская легенда пра Дона Жуана ва ўсе часы бабіла да сябе і драматургаў, і музыкантаў. У адных творах Дон Жуана маляюць багахульнікам, якога насцігае помста, у іншых — у стылі героя буфанаднага тэатра. Пазней вобраз трагуюнца Інакі: асоба Дон Жуана набывае гераічныя, мужныя рысы. Моцарт упяршыню знітаваў усё лепшае з гэтых легенд і стварыў твор вялікай філасофскай глыбіні, які адпавядае духу не толькі XVIII стагоддзя, калі ўзрываліся феадальныя догмы, калі на поўны голас узнімаліся праблемы свабоды чалавечай асобы, твор, які стаў сучасным ва ўсе стагоддзі... «Дон Жуан» Моцарта — яскравы характар, характар складаны, шматпланавы. Ён жыццёлюбівы і страсны, мужны і смелы. Ён узрывае крывадушныя ўстоі сучаснага яму грамадства, сцвярджае мяцежны дух чалавецтва.

Музычная характарыстыка Дон Жуана такая глыбокая, што вобраз яго ў оперы ўзнімаецца да сімвалічных абгульненняў. Людзі, якія з ім сутыкаюцца, бачаць у Дон Жуане нешта звышчалавечае. Дон Жуан Моцарта высякародны, ён ніколі не выхваляецца сваімі перамогамі,

ён імкнецца да кахання, да цудоўнага — у імя гэтага ён і жыве. Перадаць усю гэтую сцэнічную гаму, увасобіць філасофскую, псіхалагічную глыбіню твора (дарэчы, першай у гісторыі опернага мастацтва музычнай псіхалагічнай драмы) — наша задача. Не магу не сказаць, што ў гэтай рабоце мы сустрэліся з вельмі цікавым афармленнем мастака Вялікага тэатра Саюза ССР В. Левянтала. Аўтар афармлення спектакля імкнуўся да выразнага вобразнага рашэння, шукаў эмацыянальна-канструктыўную аснову дэкарацыі, якая дазволіла б перадаць экспрэсію, сакавітасць фарбаў...

Наш калектыў з захапленнем працаваў над увасобленнем оперы. Работа патрабавала напружання ўсіх творчых сіл. Для вакалістаў гэта была выдатная школа майстэрства.

У прэм'ерных спектаклях глядачы сустрэнуцца з нашымі вядучымі артыстамі — народнымі артыстамі БССР Т. Шымко і В. Чарнабаевым, народнай артысткай УССР Г. Паліванавай, заслужанымі артыстамі БССР І. Шыкуновай, К. Старыкавай, Л. Златавай, А. Сухіным, А. Саўчанкам, В. Кірычэнкам, салістам Ю. Бастрывавым, М. Пушкарковым, М. Дружнай, Д. Марозавым. У спектаклі выступіць і наша моладзь — І. Адзінцова, Т. Кучынская, М. Зданевіч, А. Рудкоўскі...

Застаецца сказаць, што ўсе ўдзельнікі спектакля з хваляваннем чакаюць слова нашых глядачоў...

Гутарку запісала С. Містраль.

СЛЯЗА... Празрыстая і трапяткая, з трывожным зіхаценнем у ёй яркага промню. Паўнютка і па-дзіцячы чыстая. І — не дзіцячая.

Гэта — Нэлі.

Дакладней кажучы, гэта «зерне» сцэнічнага партрэта Нэлі, яго мэтафарычнае азначэнне. Такой мы ўспрынялі яе натуру ў святле рампы ў Віцебску.

Сляза...

Было адчуванне, быццам маленькая дзяўчынка і на самой справе ледзь-ледзь трымаецца на каменна-шэрых мурах і на шэрым санкт-пецярбургскім небе. І ў яе вачах зіхаціць гаротнае пытанне — чаму ў гэтым свеце людзі не даруюць адзін аднаму крыўды і тым памнажаюць гора на зямлі.

Апантаная такой, чэ падзіцячы патрабавальнай і пакутлівай думкай, Нэлі ў спектаклі, пастаўленым рэжысёрам С. Казіміроўскім у дэкарацыях мастака Я. Нікалаева з тонкім адчуваннем паэтыкі Дастаеўскага, часцей выглядае зусім канкрэтным чалавекам, лёс якога бадзяцца па лабірынтах змрочнага Васільеўскага вострава і змрочных душ. Сярод прыніжаных — самая прыніжаная, сярод зняважаных — самая зняважаная. Бо той жа Іван Пятровіч, які дае ёй прытулак і нават наважваецца выратаваць яе душу, сам мрыцца з тым, што яго каханая Наташа Іхменева кахае другога — Алёшу Валкоўскага, і нават спрыяе ім, хоць і пакутуе ад гэтага. Наташа сама выбірае ветрагона замест паэтычнай натуры. І Міхаіл Сяргеевіч Іхменей сам ускладае на свае плечы крыж пакут. А яна... Не, яна з тых, наго кожны мае права адштурхнуць і абразіць, прадаць або набыць.

Таму — гэты насцярожаны позірк шырока адкрытых вачэй. Хто ты і што ты там так свавольна рыхтуеш ёй, крохкай і празрыстай, бы крышталі слязы, — хто і што? Жывучы з такім непазбытым і заўсёдным пытаннем у сэрцы, можна стаць і жорсткай.

Мне падалося, што актрыса В. Бяззубава не пазбягае і такога гучання вобраза. Зразумела, ёй даражэй у вобразе праявы дзіцячай даверлівасці. У яе вуснах і драматычна, і чароўна трыміцца адказ Нэлі на пытанне Івана Пятровіча, чаму яе завуць менавіта «Нэлі»:

— Так мяне мама звала. І я сама не хацела, каб мяне хто зваў так, як мама... А вы завіце я чацу...

Як па-акцёрску хараша, з якой пранікнёнай пяшчотай і прытоеным стогнам вымаўляе В. Бяззубава гэта спрадвечнае дзіцячае «мама!» У насцярожаных вачах яе Нэлі трывожны праменыч, здаецца, стаў больш лагодны. Мабыць, гэта сэрца дзяўчыні ўсміхнулася. І адразу ж

зноў туды, у гора сваё і сваю думку неспакойную.

Святло рампы тройчы «выхоплівае» Нэлі з цемры сцэны, нібы падаючы нам гэты вобраз «буйным планам». І тройчы мы бачым, як распачувачы нават зняважанага чалавека быць гордым у сваёй адзіноце, у сваім адчуванні сябе «адрынутым». Унутраны рух эмацыянальных перажыванняў не спыняецца ў В. Бяззубавай ні на хвіліну. Яна выглядае, бывае, амаль скамянелай. Больш таго — часам яе Нэлі толькі «прысутнічае» тут, а душой недзе далёка адсюль. І хоць размова, здаецца, ідзе пра Іхменева і яму адрасуе яна сваё пытанне: «А чаму ён дараваць не хоча?!» — роздум яе пра маці, якая загінула прыніжанай і не памілаванай бацькам. Псіхалагічна роля распрацавана В. Бяззубавай так, што праз рампу перакідваецца імпульсіўнае мысленне гэтай пакутніцы.

Яна хоча, яна марыць, яна моліць аб тым, каб людзі на-

СЛЯЗА ЛЮБВІ

і ПОМСТЫ

Актрыса *Вольга Бяззубава* ў спектаклі тэатра імя Якуба Коласа «*Уніжаныя і зняважаныя*».

вучыліся дараваць адзін аднаму. І сама ж — не даруе. Нікому. Князю Валкоўскаму, Ерамію Сміту, Бубнавай — тым, хто зневажае яе і некалі быў у лагеры тых, хто зневажаў маці яе, «ма-му»... Той прамень у вачах (прамень зіхаціць агнём у слязы!), які быў і насцярожана дапытлівым, і зрэдку ласкавым, і схаваным ад усіх іншых, разпораз набывае помслівы напал. І ў гэтым трагедыя дзіцячай душы — яна вымушана праклінаць...

...Вольга Бяззубава першы год на прафесіянальнай сцэне. На самым пачатку дзейнасці ёй пашчасціла — яна іграе галоўную ролю ў «Гісторыі граху» паводле рамана С. Наромскага і вельмі адказна ў інсцэніроўцы рамана Ф. Дастаеўскага. Калі Ева Фабратынская вымагала ад яе актыўнай працы фантазіі і ўмення пераўвасобляюцца ў зусім «чужы», нават па ўзросту, характар, то тут, у Нэлі, яе непасрэднасць і здольнасць па-акцёрску запальвацца ад зразумелай аўтарскай думкі, былі надзвычай прыдатнымі. І яна завявала поспех. Яна пацвердзіла сваё права на вядучыя ролі ў рэпертуары тэатра. «Пашчасціла», — напісаў я. Але якое гэта цяжкае і складанае — акцёрскае шчасце. Яно ж не адно асалоду прыносіць, а яшчэ і ўскладае на мастака абавязак — не спыняцца, не задавальняцца дасягнутым, не эксплуатаваць тыя прыёмы і не паўтараць тыя фарбы, якія сваім бляскам і арганічнасцю забяспечылі табе поспех дэбютнага выступлення. Хай жа Вольга Бяззубава і лічыць такі абавязак галоўнай высновай таго, што было з ёй у семдзесят трыці годзе на сцэне коласаўцаў.

Барыс БУР'ЯН.

рабоце ў кіно і могуць падказаць, як ад набору разрозненых кадраў перайсці да стварэння фільма, які дапамагае эстэтычна асэнсаваць рэчаіснасць. Менавіта таму самадзейныя кіналабараторыі запрашаюць прафесіянальных кінематографістаў, якія маглі б аказаць адчувальную дапамогу пачынаючым кінааматарам. Самадзейная кінатворчасць яшчэ вельмі маладая, і сваіх майстроў тут пакуль што мала. Дзе ж аматарам сустрэцца, гутарыць з прафесіяналамі і атрымаваць кваліфікаваную кансультацыю па розных творчых пытаннях?

Вядучым арганізатарам кінасамадзейнасці з'яўляюцца прафсаюзы. У сістэме культурна-асветных устаноў налічваецца шмат кінакалектываў і аматарскіх студый. Некаторыя з іх удастоены звання «Народная студыя». Але далейшае развіццё кінааматарства залежыць не толькі ад добра наладжанай арганізатарскай работы. Дрэнна ідуць справы з тыражываннем копіі. Наяўныя кіналабараторыі не прыстасаваны для пераводу карцін з фармату на фармат. Пакуль што няма добрай апаратуры для дэманстрацыі фільмаў, аднятых на 8-міліметровую плёнку. Час падумаць і пра тое, каб у кінатэатрах мелася апаратура для паказу малафарматных кінакарцін. Асабліва гэта важна для сельскіх клубаў і палацаў культуры. Кінааматарства — гэта мастацтва мас, якое заваёўвае агульнае прызнанне. Трэба, каб людзі, якія ўзялі ў рукі аматарскую кінакамеру, адчулі прыгажосць і карысць вялікага мастацтва, да якога яны далучаюцца.

В. СВЯТЛОУ.

Ірына ШЫКУНОВА, заслужаная артыстка БССР.

1. Гэты год быў для мяне вельмі напружаным і ў той жа час — радасным. У мяне нарадзілася сінёвокая дачушка Волечка. Гэта — мацярынская радасць. А радасць творчага жыцця — новыя ролі, новыя творчыя пошукі і хваляванні перад адкрыццём нязведанага. ...Маргарыта ў «Файсе» Гуно. Трагічны вобраз чыстай, парывістай, чулай і

добрай дзяўчыны ў свеце цемры і зла, у свеце недавер'я і людской жорсткасці. Маргарыта з яе светлай душой, якая прагне шчырасці і лагоднасці, гіне ў няроўнай барацьбе. І заўсёды, калі я рыхтуюся да гэтага спектакля, хочацца ўнесці ў вобраз хоць адно, але новае адценне, які-небудзь новы нюанс, бо Маргарыта сёлета стала адной з маіх любімых гераінь.

Яшчэ вялікая прэм'ера гэтага года — опера грузінскага кампазітара Атара Тактакішвілі «Міндыя». Роль Мзіі вельмі складаная ў вакальных адносінах, хоць і невялікая па музычнаму матэрыялу. Сустрэча з гераіняй спектакля была, безумоўна, цікавай. Узніклі пэўныя задачы, свае цяжкасці. Натуральна, бо не зусім проста саўладаць з мелязмамі грузінскай нацыянальнай музыкі. Таму і пры-

емна было адзначыць для сябе маленькую творчую перамогу.

2. Мару пра Наталію Раствору. Буду працаваць над роллю Манон Леско ў аднайменнай оперы Пучыні. Чакаю мяне і сустрэча з Чыка-Чыа-Сан. Ды ці можна ў творчасці спыніцца і сказаць — гэта здзяйсненне тваіх мар? Не... Напярэдадні Новага года хацелася б пажадаць нашым кампазітарам, каб яны пісалі для нас, вакалістаў, больш цікавых вакальных цыклаў, раманаў на вершы беларускіх паэтаў, хацелася б і яркай ролі ў сучаснай беларускай оперы...

ТВОРЦЫ МАЛЕНЬКІХ ЦУДАЎ

Гэтыя незвычайныя вырабы нікога не пакідаюць раўнадздушнымі: у нас, дарослых, яны выклікаюць добрую ўсмешку, у дзяцей (для каго яны і ствараюцца) — карыстаюцца нязменнай любоўю. Фантастычныя лунаходы, маляўнічыя аўтамабілі розных памераў і марак, разнастайная «ваенная тэхніка», забаўныя цацкі з дрэва, пластыку, поліхлорвінілавай плёнкі — усе гэтыя маленькія цуды вырабляюцца на Мінскім вытворчым аб'яднанні цацак «Мір».

Мноства людзей самых розных прафесій удзельнічаюць у распрацоўцы кожнай новай цацкі: канструктары, мастакі, тэхнолагі, педагогі.

— Працэс стварэння новай цацкі складаны, — расказвае

галоўны мастак аб'яднання А. В. Золатаў. — Шуканчы формы будучай цацкі, мы не можам проста капіраваць якую-небудзь жывёліну, машыну або іншыя рэчы. Мы павінны вельмі чула і тонка стылізаваць існуючыя вобразы, да таго ж мы павінны ўмець глядзець на тое, што робім, вачыма дзяцей.

...І вось знойдзена форма, зроблены разлікі. Рукамі майстроў — эксперыментальшчыкаў створаны ўзор новай цацкі. Зроблена доследная партыя, якая праходзіць экзамен непасрэдна ў магазіне пры ўдзеле пакупнікоў. А калі поспех гарантаваны, пачынаецца масавы выпуск навінкі.

Зрабіць цацку — справа нялёгка. Напрыклад, лунаход збіраецца больш чым з 50-ці

дэталей. Для вырабу «цыркавога выезду» (цацка гэтая ідзе на экспарт) патрэбна зрабіць 132 штампы!

Дакладнага, тонкага майстэрства патрабуе і зборка папулярнага «Кураня ў ячку». Збірае яе камсамольска-маладзёжная брыгада «Юнацтва».

— Нам даручылі вельмі адказную справу, — расказвае брыгадзір Валя Варакса, — цацка, якую мы зрабілі, ідзе на экспарт у Італію...

Беларускія цацкі экспартуюцца не толькі ў Італію. Яны палюбіліся дзецям Францыі, ЗША, Канады, ФРГ, Югаславіі і г. д. Звыш дваццаці краін свету набываюць нашы цацкі.

Кожны год асартымент цацак папаўняецца навінкамі. Зараз мастакі і канструктары распрацоўваюць віктарыну аб прыродзе, для маленькіх — азбуку ў малюнках, кубікі з азбукай. Хутка малышы атрымаюць цікавыя пластыкавыя аўтаканструктар, набор для юнага ўрача, заводнага зайку.

Зараз на канвееры цэха навагодняй прадукцыя: маляўнічыя і святочныя Дзяды Марозы.

Прыемны падарунак атрымаюць дзеці да Новага года.

Слесар-зборшчык Валя Ваўчок.

Зборшчыцы Вольга Аладна, Валя Варакса і Валя Сіцько.

Музей-выстаўка.

Фота В. АДАРЫЧА.

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

ПАЭЗІЯ ГРАФІКІ

АД АДНОЙ работы да другой раскрываецца разнастайнасць творчасці А. Кашкурэвіча. І ўсё ж такі ў гэтай разнастайнасці ёсць адзін пачатак, які аб'ядноўвае, пранізвае кожны, нават невялікі малюнак і робіць творчасць А. Кашкурэвіча адметнай — гэта жыццелюбвы характар аўтара і асаблівасць яго творчага стылю. У яго мастацтве ўсё падначалена строгай разумнасці рашэння. Але аналітычны характар мыслення майстра не засланяе ў яго непасрэднасці зрокавага ўражання.

Асабліва гэта адчуваецца ў станковых кампазіцыях мастака.

У серыі літаграфій «Аэрапорт» няма адзінай сюжэтай сувязі. Адзінства серыі ідзе хутчэй ад чыста выяўленчай асновы да асаблівага, уласцівага ўсім лістам, адухоўленага, жывога настрою. Які б ліст серыі мы не ўзялі — «Начны аэравакзал» або «Радары», «Старт» або «Раніца» — усюды, здавалася б, звычайны матыў набывае ў мастака навізну і вастрыню нябачанага, паэзію і музычнасць.

Востра, па-свойму, убачыў і адчуў Мінск мастак у серыі «Наш горад».

Адзінае «скразное дзеянне», цэнтральная ідэя ўсёй сюіты — стан спакойнай сканцэнтраванасці будняў. Таму ці ў адным лісце няма знешняга эфектаў, яркасці, імкнення здзівіць асабліва даціпнасцю.

Нібыта вачыма прахожэга ўбачаны гэтыя сцэны — музыканты, якія ідуць па нач-

ным горадзе («Пасля канцэрта»); людзі ў аўтобусе, кожны са сваімі думкамі («Аўтобус»); чалавек сам з сабой («Більярдная») і г. д. Гэта серыя — не апісальная, факталагічная экскурсія ў сучаснасць, мастак змог дабіцца галоўнага — самае звычайнае ў яго работах стала здабыткам мастацтва. Розныя па знойдзеных аспектах, па стане часу дня, па настрою і, нарэшце, нават па тэхніцы, эстампы А. Кашкурэвіча даюць адзіны і праўдзівы вобраз горада дня сённяшняга, з прыкметамі новага («Пучепровод», «Скрыжаванне») і з маляўнічым учарашнім («Старая вуліца»). Работы гэтыя — вынік духоўнага кантакту мастака і горада, які для яго не сукупнасць дамоў, дрэў, вуліц, а нешта жывое і адухоўленае, звязанае з чалавечым лёсам.

У найбольш удалых работах творчы пошукі А. Кашкурэвіча выяўляюцца перш за ўсё не ў віртуозным валоданні сакрэтамі той або іншай тэхнікі, а ў мастацкай манеры арганізацыі ліста, у яго кампазіцыі. Разнастайнасць і багацце ўражанняў у мастака выліваюцца ў закончаныя прасторава-пластычныя

формы цікавых і часта нечаканых кампазіцый. Такія лісты серыі афортаў «Майстры», прывесчанай нашым сучаснікам, рабочым славутага шклозавода «Нёман».

Прыгажосць людзей, прыгажосць працы, прыгажосць натхнення — змест усіх шасці лістоў серыі.

Выдатным дасягненнем у творчасці мастака з'явіўся цыкл афортаў «Партызаны». Галоўнае ў ім — пачуцці і характары людзей, іх нянавісць да ворага і любоў да жыцця.

Ліст «Мацеры» выклікае глыбокія філасофскія раздумы. Паказаны тры жанчыны, якія спакойна і дзелавіта напаўняюць патронамі кулямётныя стужкі. Кожны вобраз — яркі, запамінальны: узяць хоць бы вобраз сялянкі з кулямётным дыскам у руках. Паглядзіце на яе рукі — да болю, да набраных вен напружаныя рукі маці.

Так, гэтыя мацеры, якія не толькі даюць чалавеку жыццё. Гэта мацеры ўсёй партызанскай Беларусі, якія нараўні з мужчынамі кавалі вялікую перамогу над ворагам.

Афорт «На шчасце, на гора». У ім сур'ёзныя раздумы

пра жыццё, пра суровыя радасці, пра веру ў лепшую будучыню. У суровай значнасці моманту людзей, якія ведаюць цану жыцця і смерці, раскрываецца ідэя ліста. Колькі сабранасці, пачуцця адзінства, гатоўнасці да далейшай барацьбы — у жаніху і нявесце, у руху моцна сціснутых рук; колькі водгуку ў вобразах баявых сяброў, што сталі перад маладымі!

Ліст «Смага». У экспрэсіўна-дынамічным ракурсе смяротна стомлены партызан з канём прагна прышаў губамі да крыніцы.

І, нарэшце, ліст «Развітан-

не». Партызаны развітаюцца са сваімі блізкімі перад тым, як пайсці ў лес. Усім ладам афорта А. Кашкурэвіч дае пэўную накіраванасць глядзельнаму ўспрымання, якое прыводзіць у рух жорны створанага аўтарам эмацыянальнага вобраза. Сцэна развітання пабудавана на вострых рытмічных характарыстыках. Гэта суровы сказ пра мужнасць і моцных духам людзей.

У серыі «Партызаны» — глыбокія і горкія, высокага накалу пачуццяў раздумы, пра жыццё і барацьбу, пра веліч духу савецкага чалавек, учарашняга мірнага будаўніка, вымушанага, як падказвае абавязак, узяць вінтоўку, каб перамагчы жорсткага ворага. Так бачыць мастак падзеі тых гадоў, якія прапушчаны праз прызму часу.

Адно з галоўных месцаў у творчасці А. Кашкурэвіча займае рамантычная паэзія Я. Купалы. Дзесяць гадоў назад ён упершыню звярнуўся да яе, працуючы над афармленнем кнігі «Тры пазмы». Яна ўжо двойчы перададзена.

Своеасаблівым пралогом да мастацкага вобраза афармлення стала супервокладка. Трэба сказаць, што мастаку, які працуе над супервокладкай, трэба адразу вырашыць шэраг задач: супер — гэта першая вестка кнігі аб сабе, гэта тое, што прыцягвае ўвагу пакупніка, упрыгожвае кнігу і адразу ж павінна ўводзіць у сэнс апавядання. У гэтых адносінах А. Кашкурэвіч дабіўся многага. Супер-

А. АНИКЕЙЧИК,
народны мастак БССР
скульптар:

1. Мне цяжка што-небудзь вылучыць з творчага працэсу асобна за пражыты год. У творчасці шлях безупынны. Склалася так, што гэты год у мяне быў — надзея. Вялікая, хваляючая і пачэсная праца для мяне была — стварэнне помніка паэту Беларусі Янку Купалу. Я разумею усю адказнасць гэтай работы, бо вялікі пясняр у бронзе павінен быў перасекчы ўсе межы і акіяны і стаць у Нью-Йорку побач з Пушкіным, Шаўчэнкам, Уітмэнам. Калі шукаў вырашэння, каб падкрэсліць унутраны свет паэта, я ўважліва прачытаў верш Янкі Купалы «Сябру на чужбіне», пранікся ім. І лічу, што задума мая ў нейкай меры здзейснілася.

2. У новым годзе я сумесна з вядомымі архітэктарамі Градавым і Левіным буду ствараць помнік-мемарыял беларускім партызанам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

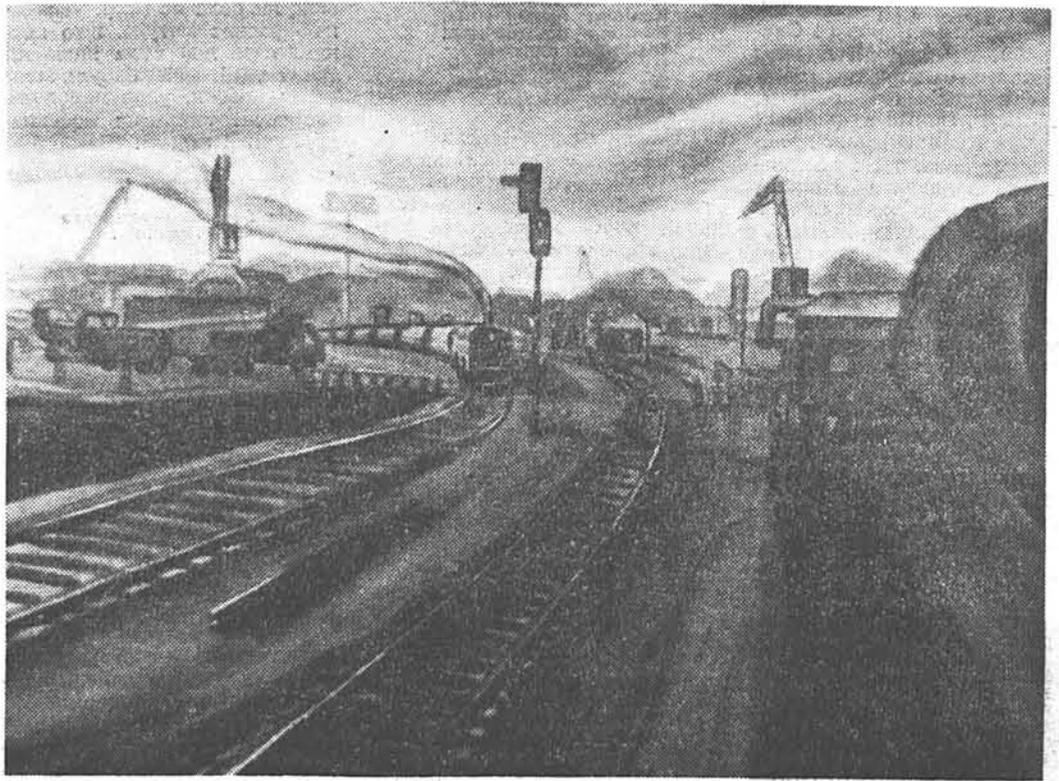
Стварэнне добрага помніка — наша вялікая мара, наш галоўны клопат. Мяркуюцца мемарыял адкрыць да знамянальнай даты — да 30-годдзя з дня вызвалення Беларускай ССР. Узведзен ён будзе ва Ушацкім раёне на Віцебшчыне. Там у час вайны 16 партызанскіх брыгад вялі жорсткія баі з ворагам, які значна перайшлі ўдзіў іх на колкасці. Партызаны прарвалі блакаду і выйшлі пераможцамі. У іх памяць і будзе зроблен гэты мемарыял. Пакуль жыю гэтым:

У Магілёўскім павільёне адзялення Саюза мастакоў БССР адбылася выстаўка твораў мастакоў вобласці. На ёй экспанавалася звыш 50 работ жывалісу, графікі, скульптуры.

Наведвальнікі выстаўкі пазнаёміліся не толькі з новымі работамі Міколы Сідарэнкі, Уладзіміра Дамарада, Хведара Кісялёва, Міколы Ліханенкі, але і з творчасцю маладых аўтараў, чые карціны выстаўляліся ўпершыню.

На здымках — экспанаты выстаўкі: М. Васіленка «Таварная станцыя», П. Цішкоўскі «Вясна», А. Казарцаў «Пётр Мсціславец».

Фота Ул. КРУКА.

**ПА ВЫСТАВАЧНЫХ
ЗАЛАХ**

вокладка выканана ў стрыманых цёмна-шэрых тонах, ажыўленая толькі невялікай чырвонай плямай. На чорным фоне паўстае вобраз Гусяра, які смелай, праўдзівай песняй наклікае на сябе гнеў князя-тырана, прымае пакутніцкую смерць, але не адмаўляецца ад сваёй песні.

Цікавая вобразная мова ілюстрацый. Мудрагелістае спліценне карэняў і магутных галінак шматвяковых дрэў дапамагае мастаку перадаць складаны, супярэчлівы вобраз Машэкі ў паэме «Магіла льва».

Дакладна і востра пабудаваны ліст да паэмы «Бандароўна». Нібы злавесны цень каршуна, схілілася фігура пана Патоцкага над безабароннай, але гордай і незалежнай дзяўчынай. І, як магутны заклік да супраціўлення, гучыць апошняя ілюстрацыя да гэтай паэмы.

Чытачы добра памятаюць асобнае выданне паэмы «Курган», тэкст якой даецца адначасова на рускай, беларускай і ўкраінскай мовах.

Штрыхі і лініі мастака ў ілюстрацыях усхвалявана-вострыя, экспрэсіўныя, трапяткія. Глыбокае разуменне мовы купалаўскай паэзіі, майстэрскае валоданне пяром і акварэльным пендзэлем, унутраная напружанасць думкі — усе гэтыя якасці выявіліся тут у поўнай меры.

Паэзія Я. Купалы сапраў-

ды стала вечнай любоўю мастака. Да твораў народнага паэта Беларусі ён вяртаецца і ў станковай серыі каляровых літаграфій.

Аб любві да сваёй зямлі, аб радасці ад адчування працы расказвае ліст да паэмы «Яна і я». Промні сонца падаюць на аголеныя ногі дзяўчыны, якая палоща бялізну, і ўся яна чыстая, здаровая, як сама зямля, якая вырастала яе. Усхваляванае сцвярдзенне быцця выступае тут адкрыта, ясна, паказана з высакароднай стрыманасцю і бездакорным пачуццём меры.

Ліст да паэмы «Над ракой Арэсай» прысвечаны сацыялістычнаму пераўтварэнню Беларусі. У адзіным рытме, аб'яднаным агульным імкненнем перамагчы «Усе нягоды людскія», адстаець прасторы ўрадлівай зямлі ў глушы балотнага Палесся, крочаць камунары.

Высокая культура выканання літаграфій дасягаецца мастаком за кошт тонкай, філіграннай апрацоўкі кожнай дэталі, кожнага ліста.

Ілюстрацыі да кнігі беларускага паэта-лацініста XVI стагоддзя М. Гусоўскага «Песня пра зубра» выкананы пяром на танавой паперы, нагадваючы старадаўнюю разцовую гравюру.

А зусім нядаўна мастак закончыў ілюстрацыі да кні-

гі М. Твена «Прыгоды Тома Соера», гэтай, па словах А. Кашкурэвіча, «жамчужыны сусветнай дзіцячай літаратуры».

— Я хацеў тут, — гаворыць мастак, — знайсці асаблівы тып афармлення кнігі. Зрабіць кнігу-гульнію, якая прымусіла б удзельнічаць юнага гледача ў стварэнні. Каб у ёй быў выяўлены матэрыял для нейкіх самастойных творчых дзеянняў школьніка.

А ўвогуле, задача ілюстратара, — працягвае А. Кашкурэвіч, — не столькі «суправаджаць» літаратурны твор, колькі вытлумачыць яго пры дапамозе сугучных яму, але асамастойных мастацкіх вобразаў. Напэўна, таму мяне больш захапляюць тыя творы, чытанне якіх абуджае філасофскі роздум і самастойныя графічныя асацыяцыі. Акрамя таго, задача ілюстратара ў тым, каб не столькі дапамагчы чытачу мысліць аб прачытаным, колькі, насупраць, паглыбіць яго роздум, узбагаціць яго пачуццямі, актывізаваць яго творчае ўяўленне. Менавіта апошняю задачу я ставіў у рабоце над кнігай аб Томе Соеры.

Мастак па сваёй прыродзе першаадкрывальнік. Гэта пераканаўча даказвае ўсім сваім мастацтвам вядомы майстар беларускай кніжнай графікі, таленавіты мастак — станковы графік — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Арлен Кашкурэвіч.

Б. КРЭПАК.

В. ШАРАНГОВІЧ,
мастак:

1. Як вядома, я з кнігамі даўно звязаў свой мастакоўскі лёс. Ілюстраваў іх і ў гэтым годзе. Але не ўсе кнігі аднолькава захапляюць мяне, абуджаюць да творчых знаходак. Больш за ўсё я захапляюся творчасцю Янкі Купалы. За год, які

ўжо за плячыма, я зрабіў серыю ілюстрацый да зборніка паэм вялікага пясняра. Адначасова працягваю работу над графічнымі лістамі «Нарач». Але большую асалоду я атрымаў ад ілюстрацый купалаўскіх паэм.

2. У новым годзе мяне парадзе выхад кнігі Івана Навуменкі з маімі да ле ілюстрацыямі. Кніга называецца «Сорак трэці», яна будзе прысвечана 30-годдзю з дня вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Па матывах гэтай кнігі закончу серыю графічных лістоў пад умоўнай назвай «Блакада».

ЗНАРАЧАНСКАГА краі і Прынёманна, з-пад Бяроза і Слуцка — а ўсім куткоў Мішчыны прыехалі ў беларускую сталіцу самадзейныя артысты. Прыехалі лешчыя з лепшых харавя і танцавальныя калектывы, салісты і чыталынікі на заключны канцэрт фестывалю этнаграфіі і фальклору «Глыбокія крыніцы».

Яшчэ задоўга да канцэрта фэа Акруговага дома афіцэраў напоўнілася песнямі і музыкой. У прыгожых нацыянальных касцюмах пад гукі беларускай полечкі закружыліся пары самадзейных артыстаў. Да іх далучыліся шматлікія госці — мінчане, якія прыйшлі сюды, каб паслухаць народную песню, палюбавацца мяклівым танцам.

І вось — траці званок. На авансцэну выходзяць «скамарохі». Яны весела, усхвалявана дэкламуюць:

«Беларускую польку» выконвае на гуслях М. Танушэвіч з Маладзечанскага раёна.

Сябры, калі ласка! Наш час набліжаецца! Канцэрт пачынаецца! Канцэрт пачынаецца! Вы песні пачуеце! Навы прызрыцеці, Як воды крынічныя, Звонкія, чыстыя...

Канцэрт адкрывае адзін са старэйшых у вобласці калектываў жаночы вакальны ансамбль Прысінкаўскага сельскага клуба Удзёнскага раёна. На сцэне — палюды, даяркі, свінаркі, тыя, хто сваімі рукамі стварае багацце краіны. І ў працы ім заўсёды дапамагае песня — то бадзёрая і імклівая, то сумная і плячотная. У песні, якую яны сёння прывезлі на

ЗВІНЯЦЬ

фестываль, расказваецца пра калгасныя гоні, пра тое, што нават само сoneйка дапамагае хлeбаробам у працы: Снеціц сонца залато, Спеліц поле лязо, Калгаснае дабро, Эх, калгаснае дабро!

Прысінкаўца змяняе жаночы вакальны гурп Пуціцкага сельскага клуба Салігорскага раёна. Слухаец шчырае, задушэнае выкананне беларускай народнай песні «Пасею гурочкі» і радучае характаром і чыстай мелодыяй, захапляецца тым, што гэтая песня перадаецца з пакалення ў пакаленне ва ўсіх кутках Беларусі. Зараз, слу-

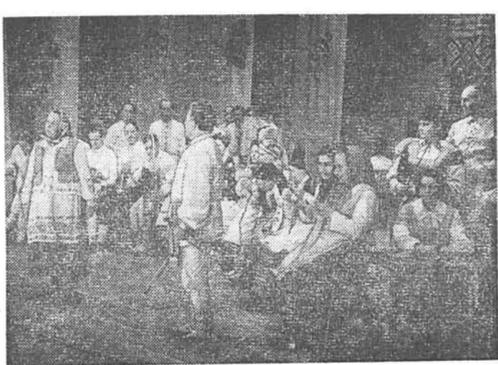
хаючы гэтую песню, прыгадваю, як пела яе маці, успамінаю расказ матулі, што песню гэтую яна чула яшчэ ад сваёй маці, маёй бабулі. Яна, гэтая песня, узор народнай творчасці вяршыні песенна-паэтычнай лірыкі:

Расціце, гурочкі, У чатыры лісточкі. Не бачыла выльнянага Чатыры годчкі...

Яшчэ слухачы пад уражаннем гэтай песні, а на авансцэну выходзяць вядучыя Л. Пуставіт і В. Баброў і пачынаюць паміж сабой такую размову: «Агдадай загадаў: «Поўна хата людзей, шчасце

льцеца з грудзей!». «Вячоркі» — чучеца ў адказ. Калі адрылася заслona, прысутныя убачылі калектывы, якія ўдзельнічаюць у пeсeнны м цыкле «Вячоркі».

Яны пачынаюць песняй «Ой ветрык вее, ды павявае», якую выканаў ансамбль Нова-Фаніцкага сельскага клуба Старадарожскага раёна. Разварот сцэнічнага круга — і перад слухачамі ўжо ансамбль народных інструментаў Чарэньскага раёнага дома культуры. «Вячоркі» парадвалі сваімі выступленнямі вакальны ансамбль Язельскага сельскага дома культуры Старадарожскага раёна, мужчынскі вакальны ансамбль Чырвонаслабодскага дома культуры Салігорскага раёна, хор Ганцавіцкага сельскага дома культуры Барысаўскага раёна, жаночы вакальны гурп Яцкаўскага сельскага клуба Валожынскага раёна, якія выканалі беларускія народныя песні «Як паехаў Сурадыні», «Паселу дзед грэчкі», «Ой хацела Машанька на садоч-

На сцэне — удзельнікі мастацкай самадзейнасці Язельскага сельскага дома культуры Старадарожскага раёна.

«ГЛЫБОКІЯ

ку». «Кіну кужаль на палічку». «Кіну кужаль на палічку». У кожнага з гэтых калектываў свая манера выканання народных твораў, але ўсіх іх яднае непасрэднасць, прастата, сапраўдная любоў да песеннай спадчыны.

Шчырай авацыяй сустрэлі мінчане хор дома культуры Новабеларускага лезазавода Стаўбцоўскага раёна,

жды, мы імкнуліся да таго, каб у клубе было весела, цікава, каб сюды, як кажуць, ніколі не зарастала травой, не зацярнулася сігналам сцяжынка. Нашы самадзейныя артысты паставілі на сельскай сцэне дзесяткі канцэртаў. У песнях і частушках мы славілі перадавікоў працы — лепшых палюдаў, жывёлаводаў, механізатараў. Неаднаразова выступалі з канцэртамі ў палюдочных брыгадах сваёй гаспадаркі, а таксама ў суседніх калгасах. Як самадзейнаму кампазітару, хочацца адзначыць, што тое-сёе будаюся стварыць. Я напісаў словы і музыку песні «Квітнее Удзёнскі мой край», «Беларусь заўсёды ў сэрцы» і «Пастухі». У іх я праславіў родную старонку, існавала і заложнае калгаснае жыццё. Гэтыя песні ўжо выконваў хор нашага сельскага клуба. Я вельмі рады, што яны прыхільна сустрэты першымі слухачамі — маймі чужоўнымі землякамі. Хочацца жыць і тварыць, калі адчуваеш, што твая праца патрэбна людзям.

2. Мару сёлета напісаць такую вясельную песню, каб яе спявалі ва ўсіх кутках рэспублікі, каб яна шырока гучала са святочным застоллем.

СТАРАЖЫТН А Е даселіцца пазнаеш адразу на нейкіх характэрных рысах. Своеасабліва планіроўка вуліц, алея таўчэзных ліп, а нярэдка і белакамены палац, надаюць паселішчу своеасаблівае аблічча. Тое ж і ў Шчорсах, што на Гродзеншчыне. То магаві, то сталова мясціца ў старадаўнім будынку, але, глядзіш, усё больш упэўнена ў гісторыю пранікаюць штрыхі сучаснасці. Новая школа, шматкватэрныя тыпавыя дамы калгаснікаў, двухпавярховы клуб. Да-

З ЛЮБОЮ ДА РОДНАГА КРАЮ

рэнч, у клубе размясціўся Шчорсаўскі народны гісторыка-краязнаўчы музей. Гэта цудоўна. Арганізаваў яго дапамог калгас, што зарэкаецца пакуль не вельмі часта.

Музей не выдзяляецца чым-небудзь асаблівым. Каменныя малаткі і чарпакі посуду — у археалагічным аддзеле; фатаграфіі, карты, дакументы, зброя — рэлізійнай рэвалюцыі і вайны; стэнд, прысвечаны Адаму Міцкевічу. Адрызнявае гэты музей ад іншых асабліва стараннасць у афармленні, майстэрства «падачы» матэрыялаў і, што асабліва прыемна — багаць этнаграфічных аддзелаў. Тут сабраны поўны камплект прылад для апрацоўкі ліпы, прычым рэчы падобныя найбольш арыгінальныя, зробленыя з выдумкай, па-майстэрску. Прынціпа — з ліпападобнымі краямі, розныя вітшкі, зробленыя без шпкоў, адной слякерай ды долагам. Але месца яшчэ давалае, аддзел можна паширыць, дадаць тэатры і вышытыя вырабы мясцовых умельцаў, плецены,

Я. САХУТА, аспірант Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

дублены і ганчарны посуд, кавальскія вырабы. Арганізатар музея, настаўніца мясцовай школы Вера Іванавна Сілкава ахвотна згаджаецца з гэтым:

— Сапраўды, цікавых этнаграфічных матэрыялаў можна знайсці вельмі многа, і пакуль яны ёсць, трэба іх дапамагчы вучыць, цяжка гэта зрабіць. Трэба, каб і другія настаўнікі — літаратары, мовазнаўцы, географы — уключыліся ў справу.

Утарку мы працягваем дома ў Веры Іванавны. У вочы кідаецца безліч літаратуры, якая займае цэлую сцяну каля, шматлікія перыядычныя выданні. Але настаўніца не задавальняецца гэтым. Яна выпісвае па мінюблятчэчнаму абанементу патрэбную літаратуру як на гісторыю, так і на другія галіны навукі. Дзесяці кінавідаў я назваў некалькі родкіх выданяў, якія праглядаў нядаўна ў Фундаментальнай бібліятэцы АН БССР. І Вера Іванавна паказала падрабязныя напексты іх. Вось табе і «Глыбіна», «адарванасць ад культурынага цэнтра»!

Вера Іванавна з захапленнем расказвае пра Адама Міцкевіча, ім якое песня азваана са Шчорсамі, пра яго сярэбу на пры, што наведвалі гэты паэтычны куток. Ад яе я пачуў шмат цікавага пра Наваградчыну і палчмаў, што дзякуючы вельмі такім адсутніцтвам-краязнаўцам можна дыведана пра падзеі, пра гісторыю краіны, пра народныя паданні і традыцыі.

У кнізе водгукў музея сярод запісаў, зробленых рукою наведвальнікаў з розных куткоў краіны і з-за мяжы, часцей за ўсё сустракаюцца такія: «Сардэчнае дзякуй мясцовым краязнаўцам і асабліва Веры Іванавне за нялёгкае, але так патрэбную людзям працу — захаваанне гістарычнай і культурнай спадчыны народа».

Я. САХУТА, аспірант Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

П. ШЫДЛОУСКІ, самадзейны кампазітар, заступнік дзеч культуры БССР.

1. Шмат задаў працыю я завадчыкам Прысінкаўскага сельскага клуба Удзёнскага раёна. Сёлета, як заў-

жды, мы імкнуліся да таго, каб у клубе было весела, цікава, каб сюды, як кажуць, ніколі не зарастала травой, не зацярнулася сігналам сцяжынка. Нашы самадзейныя артысты паставілі на сельскай сцэне дзесяткі канцэртаў. У песнях і частушках мы славілі перадавікоў працы — лепшых палюдаў, жывёлаводаў, механізатараў. Неаднаразова выступалі з канцэртамі ў палюдочных брыгадах сваёй гаспадаркі, а таксама ў суседніх калгасах. Як самадзейнаму кампазітару, хочацца адзначыць, што тое-сёе будаюся стварыць. Я напісаў словы і му-

ХОЧАМ РАСКАЗАЦЬ...

Рэдакцыя атрымала шмат пісем ад работнікаў культурна-асветных устаноў. У іх ідзе гаворка аб рабоце дамоў культуры, клубу, бібліятэкі, аб тым, як яны працуюць у трэцім, рашаючы гэдые пытанні, які дапамагаюць калгаснікам і рабочым саўгасам у амяццёўленні развіццю ХХІУ з'езда КПС.

Некаторыя з гэтых пісем мы сёння адрасуем.

ВАЖКЕ СЛОВА АГІТБРЫГАД

Пры нашым Радунскім доме культуры працуе агітбрыгада. Сёлета яна выступіла з многімі канцэртамі. Асабліва прыйшоўша да спадобы гледачам тэатрылізаваны спектакль агітбрыгады «Мы з вуліцы Зялёнай». Праз усё яго сюжэт праходзіць вобраз Зялёнай вуліцы, расказ пра яе людзей і падзеі, якія там адбыліся.

Вершамі і песнямі ўдзельнікі агітбрыгады праславілі перадавікоў сацыялістычнага сапрабніцтва калгаса «Радунскі». У заключэнне была выканана «Песня аб Зялёнай вуліцы», словы і музыку якой мы напісалі самі.

І рожкісць, і мастак, і выканаўцы імкнуліся да аднаго — стварыць на сцэне свята. Спектакль прайшоў у імклівым тэмпе. Бадзёры і вышлыя настроі агітбрыгады перадаўся і гледачам.

Першае гэта выступленне мы зрабілі «дома», а пасля далі дзесяць канцэртаў у калгасах раёна. Выступалі таксама на куставым аглядзе

агітбрыгад у Лідае і на абласным у Гродна. Заняўся на сваё сталае існаванне далі агітбрыгады Забалонскага і Начскага дамоў культуры, Курчаўскага і Кансіліскага сельскіх клубу. Яны смела і настойліва пашираюць рэпертуар, будуюць яго на фантак і прыкладах з мясцовага жыцця.

А. АНТУХЕВІЧ, метадэст Радунскага дома культуры Воранаўскага раёна.

ДЗЕД МАРОЗ ВІШНУЕ ХЛЕБАРОБАУ

«Хлебнай ніве патрэбны беражлівыя рукі» — так называўся вечар пасвячэння моладзі ў хлeбаробы, які адбыўся ў Астроўскім сельскім клубе. У гэты вечар «імянінкі» былі ўчарашнія дзесяцікласнікі Галіна Зайцава, Міхал Пільпенка, Міхал Царык, Віктар Галубічкі і Анастас Хвашчынікі. Рытуал абраду быў строгі і просты, напоўнены атмасферай урачыстасці, узвяселлі. Для малодшых хлeбаробаў гучалі ў гэты вечар песні, добрыя пакаданні, ім паднеслі

які прывёз на фестываль беларускую народную песню «Мае вочы чорныя». Яго шматгалосна, манера трымацца на сцэне, прыгожая вопратка — усё гэта разам запаліла прысутных і яны выклікалі хор на сцэну яшчэ і яшчэ.

Нядаўна з творчай пазіцыі на Ленінградскай вобласці вярнуўся дамоў шырока вядомы на Міншчыне народны вакальна-этнографічны ансамбль саўгаса «Сцяг Кастрычніка» Вярэньскага раёна «Лявоніха». Удзельнікі яго яшчэ жывуць пад уражаннем гастролей, дзе іх так сардэчна і цёла літалі. А сёння вось, напярэдадні Новага года, яны радуюць сваім майстарствам мінчан, тых, хто захаляецца народнай творчасцю. На гэты раз ансамбль выканаў беларускія народныя песні «А ў ядзельно рана» і «Над Масквою...»

Сярод салістаў варта адзначыць маладога выканаўцу з Валожынскага раёна П. Бітэля. Беларуская народная песня «Крыніца», якую ён выканаў, пругала мілагучна.

У кожнага з гэтых калектываў свая манера выканання народных твораў, але ўсіх іх яднае непасрэднасць, прастата, сапраўдная любоў да песеннай спадчыны.

Шчырай авацыяй сустрэлі мінчане хор дома культуры Новабеларускага лезазавода Стаўбцоўскага раёна,

Выступае народны вакальна-этнографічны ансамбль «Лявоніха» з саўгаса «Сцяг Кастрычніка» Вярэньскага раёна. Фота Ул. КРУКА.

шматліка сям'я жывёлавода Аляксандра Іванавіча Прышчына.

Сямейна-бытавыя абрады і народныя свята атрымліваюць настаяльную прапіску ў калгасным побыце, яны ўпрыгожваюць жыццё, робяць яго больш цікавым і змястоўным.

А. СУРНАЧОВА, загадчыца аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкома.

А. ДРУЖКОВА, супрацоўніца раённай газеты «Камунар».

ВУЧАЦА РЭКТАРЫ НАРОДНЫХ УНІВЕРСИТЭТАУ

У Мінску праведзен рэспубліканскі семінар рэктараў і выкладчыкаў народных універсітэтаў культуры. Тама яго «Народныя універсітэты культуры і эстэтычнае выхаванне працоўных». З дэкладам «Асноўныя напрамкі развіцця народных універсітэтаў культуры ў святле рашэнняў

лістак М. Варывончык з Пухавіцкага раёна (песня «Два галубы») і Г. Паўлавец з Барысаўскага раёна (песня «Масленіца»).

Шмат шчырых слоў заслугоўвае танцавальны калектыв Івянецкага пасялковага дома культуры Валожынскага раёна. Пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча культуры БССР І. Ляшчынскага ён выканаў «Івянецкія прытанцоўкі», у якіх столькі дасціпнага гумару, столькі прыгажосці! З цікавымі нумарамі выступілі танцавальныя калектывы Вайнілавіцкага сельскага клуба Явянжскага раёна і Стаўбцоўскага раёнага дома культуры.

Нібы зачараваныя, глядзелі прысутныя на сцэну, калі народны ансамбль песні і танца Маладзечанскага народнага дома культуры пад кіраўніцтвам самадзейнага кампазітара І. Сушко і балетмайстра Д. Патокіна даманстравалі фрагмент з народнага свята «Купалле».

Дасціпны жарт гумар — адметная рыса нашага народа. Нават у самыя цяжкія

КРЫНІЦЫ»

на і непасрэдна. Хочацца пажадаць здольнаму спеваку развіваць свой талент, уключыць у рэпертуар новыя народныя песні, якімі так багата Валожынскі раён. Прыхільна ўспрынялі слухачы са-

хвіліны людзі не расставалі з хвацкай прымаўкай, ці частушкай. «Ля партызанскага кастра», — так называўся нумар, з якім выступілі удзельнікі мастацкай самадзейнасці Сарачоўскага сель-

Мы цяпер усё жывём Добра і упэўнена, Мы жыццё сваё вядзем Па заветах Леніна.

Звінчы ж і далей, звонілі, чыстыя, светлыя «Глыбокія крыніцы»! Віктар ШЫМУК.

Аляксандр Бяляўскі — студэнт-заочнік музычнага вучылішча.

Цяпер без адрыву ад вытворчасці ў спецыяльных сярэдніх і вышэйшых навуковых установах займаецца адзінаццаць культуротнікаў раёна.

І. ЧАРНЯК, старшыня камітэта прафсаюза работнікаў культуры Ігульскага раёна.

СПРАВАЗДАЧА ПЕРАД НАСЕЛЬНІЦТВАМ

Добрая традыцыя ўсталявалася ў работнікаў культуры раённага Купіна. Заўсёды ў канцы года збіраюцца яны ў раённы дом культуры, каб зрабіць справаздачу перад насельніцтвам, падвесці вынікі работы, падзяліцца сваімі планами на будучае. Вось і сёлета ў адзін са снежаньскіх вечараў тут адбы-

лося такое мерапрыемства. Загадчык раённай бібліятэкі І. Аляксеевіч расказаў аб тым, як бібліятэка прапанавала рашэнні ХХІV з'езда КПСС, як яна ўдзельнічала ў ідэйна-палітычным выхаванні працоўных.

Перад жыхарамі райцэнтра выступілі таксама старшыня гарсавета А. Жук, в. а. дырэктара раённага дома культуры М. Кандраценка, заслужаная настаўніца школ БССР М. Вяшкова, дырэктар музычнай школы А. Казінец, загадчыца дзіцячай раённай бібліятэкі В. Куляшова.

У заключэнне вечара адбыўся канцэрт, які далі мясцовыя музычная школа і вакальна-інструментальны ансамбль «Вяснянка».

І. КАЗЕНКА, загадчык аўтуклуба аддзела культуры Крупскага райвыканкома.

скага дома культуры Любанскага раёна і Стаўбцоўскага раёнага дома культуры. На сцэне — касцёр. Партызанскія адпачываюць пасля выканання задання. У кожнага свой занятак: хто чысціць зброю, хто падлісіць дрывы, хто піша. І вось партызанскі парвар прапаноўвае: «Давайце, хлопцы, што-небудзь заспяваем вострае, каб Гітлера нашы словы доўга ў вухах звяснелі». І над ляснымі шатамі гучаць бадзёрыя частушкі!

Партызанскія атрады Акупантаў б'юць з засады. Ім па нашаму пучі Ні праехаць, ні праіцьці. Не дадзім фашыстам есці! Нашых драмкаў-біноў. Наступалі ў поўнай форме, Уцякаюць без штанюў.

Доўга ў гэты вечар гучалі на заключным канцэртзе народныя талентаў песні, прыпеўні, танцы. Закончыў ён іскрыстым, святочным нумарам «У нашай вёсцы вяселле», з якім выступілі самадзейныя артысты Плесчаніцкага пасялковага дома культуры Лагойскага раёна.

Безумоўна, што ўсе прысутныя былі ўдзячны за гэты канцэрт галоўнаму рэжысёру, заслужанаму дзеячу культуры БССР Ул. Тарану, рэжысёру-кансультанту, народнаму артысту СССР Г. Цітовічу, памочніку рэжысёра Э. Герасімовічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў БССР І. Кузнецову, балетмайстру, заслужанаму артысту БССР М. Красоўскаму, аўтару сцэнарыя М. Алтухову, загадчыку наставоначай часткі Р. Рыско.

Калі глядзіш на самадзейных артыстаў, на гэтых шчаслівых людзей, якія ўмеюць не толькі добра працаваць, але і адпачываць, якія на ўсё жыццё пасябравалі з песняй, на ўспаміны прыходзяць шчырыя словы, выказаныя са сцэны ўдзельніцамі самадзейнасці І. Кутас і С. Кабылінскай са Стаўбцоўскага раёна:

Мы цяпер усё жывём Добра і упэўнена, Мы жыццё сваё вядзем Па заветах Леніна.

Звінчы ж і далей, звонілі, чыстыя, светлыя «Глыбокія крыніцы»! Віктар ШЫМУК.

В. ШУШЧЫНАУ, дырэктар Абідавіцкага сельскага Дома культуры Быхаўскага раёна.

1. У пачатку святэжнага года калегія Міністэрства культуры БССР і Беларускай рэспубліканскай камітэт прафсаюза работнікаў культуры прынялі наставоу, у якой адобрылі ініцыятыву нашага дома культуры і мясцовай бібліятэкі пільнаваанню сувязі з калгаснай вытворчасцю і ўдасканаленню культурна-нававай работы. Мы выкалікалі на сацыялістычнае сапрабніцтва сельскай культуры асветнаставоу рэспублікі.

Працавалі мы старанна. З хлeбаробамі мясцовага калгаса «ХХІV парт'езд» увесь год былі, як кажуць, на партызанскім краі. Агітбрыгада дома культуры выступала ў полі, на фермах, на механізаваным тэатры. А ў доме культуры мы правалі ае-чары, на якіх урачыста ўшаноўвалі перадавоу дзярку Надзею Хмуркоўскую, механізатара Дзмітрыя Сіманова і іншых.

Ініцыятыва рыхтуецца да агляду мастацкай самадзейнасці. Будзем старанна, каб нашых зорах педда і мінскі галдач.

Галоўным у нашай рабоце будзе прапаганда рашэнняў Камуністычнай партыі і Саветаў працы, дзейная дапамога партыйнай і камсамоўскай арганізацыям, прафсаюзам калгаса ў ідэйна-палітычным выхаванні працоўных, у абліччэнні іх на выкананне планаў кацэрта года пільнаваанні.

Ініцыятыва рыхтуецца да агляду мастацкай самадзейнасці. Будзем старанна, каб нашых зорах педда і мінскі галдач.

КНИГІ—ДЛЯ УСІХ

У Інстытуце «Мінспраект» народныя кніжныя магазіны дзейнічаюць больш года. Але яго добрыя справы вядомы далёка за межамі Беларускай сталіцы. Ва Усеаюзным аглядзе праекціроўшчыні на праву заваявалі другое месца па рэалізацыі кніг праз народныя магазіны.

Поспехі да энтузіязтаў не прыйшлі самі са сабе. Яны — вынік напружанай працы актывістаў, якія бачаць вялікі сэнс сваёй грамадскай дзейнасці ў распаўсюджванні кнігі — інжынера Аляксея Школьнага і прадаўца народнай кнігарні Галіны Піражковай.

Вельмі эфектыўнай формай кнігагандлю з'яўляюцца народныя кіёскі. На вагонамонітных заводзе Імя Мяснікова таны кіёскі адкрылі два гады назад. Дзякуючы намаганням камсамолкі Раісы Пахом, пра кіёск на прадрыве-емстве ідзе добрая слава. Тут заўсёды можна набыць патрэбную кнігу, зрабіць заказ, які абавязкова выконваецца.

Людзі ідуць у свой кіёск за добрай кнігай, разумнай парадай. Сярод настаянных пакупнікоў — рабочыя, інжынеры.

Добрыя прыклады можна прывесці з практыкі работы прапаганда кніжнага кіёска цэха № 6 Мінскага транктар-

Але, як паказала практыка, найбольшую нарысць прыносяць народныя кнігарні кіёскі.

Э. ЯСНЫ, лентар аддзела прапаганды і агітацыі гарнома КПБ.

ЛЕКЦЫІ ПРА ТЭАТР

Вялікай папулярнасцю ў жыхароў горада Барысава карыстаецца народны ўніверсітэт культуры. Яго наведваюць звыш 400 чалавек. У гэтым навучальным годзе працуе факультэт «Гісторыя беларускага тэатра».

Перад слухачамі ўніверсітэта культуры выступаюць мастацтвазнаўцы, дзеячы тэатральнага мастацтва. Адбылася сустрэча з кандыдатам мастацтвазнаўства С. Міско, які прачытаў лекцыю «Беларускі старадаўні тэатр». А дырэктар Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы І. Міхалюта раскажаў барысаўчанам аб творчай рабоце тэатраў нашай рэспублікі ў гэтым сезоне.

Павел БАРОДКА.

МУЗЫКА НА УСЁ ЖЫЦЦЕ

Былы дырэктар Івацэвіцкага раённага дома культуры Іван Антонавіч Пархомік памятае, што спачатку ў яго было проста жаданне абудзіць у сваіх дзяцей цягу да музыкі. З часам гэта імкненне перарасло ў мару стварыць сямейны ансамбль.

Неўзабаве самадзейныя артысты — бацька і чацвёра дзяцей — паспяхова пачалі выступаць на раённых і абласных аглядах мастацкай самадзейнасці. У іх сямейным архіве з'явіліся дыпламы і граматы.

Захапленне музыкой не знікла з гадамі. Для траіх дзяцей музыка стала прафесіяй. Старэйшы сын — Барыс закончыў Брэсцкае музычнае вучылішча і цяпер узначальвае Бярозаўскую дзіцячую музычную школу.

Гэта ж вучылішча закончыла Ірына. Пасля вучылася ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага. Зараз яна

старшы выкладчык літаратурна-музычнага факультэта Мінскага педінстытута.

Па слядах сястры пайшла Марыя. Мінскае музычнае вучылішча, кансерваторыя, а цяпер выкладчыцкая работа ў Мінскім педінстытуце.

Самы малодшы з сям'і Пархомікаў — Мікалай працуе фотакарэспандэнтам Івацэвіцкай раённай газеты. Ён таксама любіць музыку, добра спявае, іграе на некалькіх інструментах і разам са сваёй жонкай Святланай удзельнічае ў мастацкай самадзейнасці РДК.

Іван Антонавіч Пархомік аддаў дваццаць гадоў культурна-асветнай рабоце. Дарэчы, яго жонка, Любоў Аляксандраўна, таксама вялікі аматар спеваў. Яна ўдзельнічае ў жаночым ансамблі «Купалінка».

А. ЛАУРАНЮК,
адказны сакратар
Івацэвіцкай раённай
газеты «Кастрычнік».

ЧАРОЎНЫЯ
ГУКІ «ЛІРЫ»

Сёлета пры Добрушскім раённым доме культуры быў арганізаваны інструментальны ансамбль «Ліра». У склад яго увайшло дзевяць юнакоў і дзяўчат. Ансамбль узначаліў Рыгор Вальфонс.

Удзельнікі ансамбля адразу ўзяліся за вучобу. Заняткі праводзіліся тры разы ў тыдзень. Вучоба прынесла добры плён. Аматы музыкі навучыліся іграць на розных інструментах.

Інструментальны ансамбль «Ліра» выступае не толькі на вечарах адпачынку, якія праводзяцца ў раённым доме культуры, але і ў навакольных вёсках Мар'іна, Жгунь, Крупец і іншых.

У складзе ансамбля ўдзельнічаюць салісты Пятро Грышан і Наталля Новакава.

А. КУРЛОВІЧ,
г. Добруш.

«БЕЛАРУСКІЯ перыядычныя выданні ў далёкай якуцкай Вусць-Нэры?», — здзівіцеся вы.

Так, амаль на самым полюсе холаду... Шмат перыядыкі ідзе з Мінска ў Аймяконскі раён. Толькі адной «Зорькі» ў якуцкае сяло Тамтор — 30 экзэмпляраў, «Работніцы і сялянкі» ў раёне атрымліваюць 55 экзэмпляраў.

Начальнік Вусць-Нэрскага раённага агенцтва «Саюздруку»

АДЛЕГЛАСЦЬ НЕ ПЕРАШКОДА

Вольга Гаўрылаўна Калашнікава гаворыць: — Кожны год у нас нямала падпісчыкаў на «Беларусь», «Бярозку», «Вожык», «Літаратуру і мастацтва», «Советскую Белоруссию», «Работницу і сялянку» і іншыя. Асабліва шмат падпісчыкаў на «Неман». У 1973 годзе на яго падпісалася 60 чалавек, а на 1974 год — 170 чалавек.

Я запытаўся ў некалькіх падпісчыкаў, чаму яны выпісалі беларускія выданні. Адказы былі розныя. Адны казалі, што калісьці працавалі ў Беларусі і не перасталі цікавіцца жыццём брацкай рэспублікі. Другія ў Беларусі змагаліся супраць гітлераўцаў, былі ў партызанах. Трэція родам з Беларусі. Чацвёртыя ўвогуле там ніколі не былі, але шмат

чулі пра мужнасць беларускага народа ў час Вялікай Айчыннай вайны. Пра слаўных беларускіх «Зуброў», пра мінскія тэлевізары, вылічальныя машыны, пра людзей працоўнай славы, пра пісьменнікаў Беларусі і іх творы — пра ўсё, чым славы брацкі народ рэспублікі, пра які шмат чулі падпісчыкі беларускіх перыядычных выданняў з далёкай Вусць-Нэры.

М. ВАРАНЕЦКІ.

ДА ЗНАМЯНАЛЬНАЙ ДАТЫ

1000-годдзе Віцебска, якое будзе святнавацца ў сярэдзіне 1974 года, адзначацца выдавецтвамі рэспублікі некалькімі прыёмнымі навінкамі. Выдавецтва «Беларусь» неўзабаве выпусціць другое, дапрацаванае і дапоўненае выданне гісторыка-эканамічнага нарыса «Віцебская вобласць» і кнігі «Віцебскае падполле». На рускай і беларускай мовах выйдзе з друку альбом «Віцебск», які пазнаёміць чытачоў з цікавымі мясцінамі горада, жыццём і працай яго жыхароў.

Падрываван шэраг паштовак з відамі Віцебска. Яны будуць выпушчаны масавым тыражом на рускай, беларускай і замежных мовах.

Пісьменніца Л. Абухава падрывавала кнігу гістарычных навел «Віцебчы», у якіх яна расказвае пра гераічнае мінулае горада, аб рэвалюцыйных падзеях, гераічнай барацьбе віцебскага падполля з фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, аб тым, як змагаюцца віцебляне за ажыццяўленне грандыёзных планаў пяцігодкі.

Выйдзе з друку на рускай мове апавесць І. Новакава «Тварам да Новагана».

Выдавецтва «Навука і тэхніка» выпусціць гісторыка-эканамічны нарыс «Віцебск».

Ул. КУЗЬМІЧ.

СЦЯЖЫНКА ў ГІСТОРЫЮ

Ужо тры гады працуе музей Быхаўскай раённай газеты «Маяк Прыднiproўя». Ён мае шэсць раздзелаў, 39 стаендаў, каля чатырох тысяч экспанатаў.

Ілюстрацыі і экспанаты раскажваюць пра гісторыю газеты, пачынаючы з дня выхаду першага нумара «Известий Быховского ревкома» — 25 снежня 1918 года. Паказана работа рабселькопраў.

Значнае месца займае

расказ аб слаўным шляху працоўных Быхаўшчыны ад Вялікага Кастрычніка да нашых дзён.

Пры стварэнні музея выкарыстоўваліся ўспаміны і пісьмы селькопраў, ветэранаў вайны і працы, працоўных раёна.

Музей наведалі дзiesiąты тысяч чалавек. Амаль заўсёды тут бываюць юнакі і дзяўчаты. Музей для іх — сапраўдная школа выхавання.

М. КАВАЛЕЎ.

Загадчык Каменскага сельскага клуба Рагачоўскага раёна Д. Сталароў добры разьбяр па дрэву. Нядаўна яго работы «Пасля бою», «У зямлянцы» і іншыя дэманстраваліся на міжнароднай выстаўцы выяўленчага мастацтва ў чэхаславацкім горадзе Чэске Будзевіцэ. На гэтай жа выстаўцы была прадстаўлена кампазіцыя па матывах беларускай народнай казкі «Калабок», якую выканаў разьбяр па дрэву, рабочы Гомельскага станкабудаўнічага завода імя Кірава Б. Васількоў.

А. ШНЫПАРКОЎ.

Жаданымі гасцямі рабочых і калгаснікаў бываюць удзельнікі мастацкай самадзейнасці Іўеўскага раённага дома культуры. У апошні час яны выступілі з канцэртамі перад рабочымі Бакітоўскага лесапункта Лаздунскага будаўніча-монтажнага ўпраўлення, у калгасах «Перамога» і «Нёман». Гледачы цёпла сустракалі выступленні артыстаў Віктара Каралёва, Зінаіды Лапуць, Тамары Кошчар, Ірыны Жалдак, Таццяны Міклушанкі, Валянціны Зянько і іншых.

Я. МАКОЎСКІ.

Не так даўно ў Зельве пабудаваны новы раённы дом культуры. Зельвенцы ўжо бачылі на сваёй сцэне выступленні вакальна-інструментальных ансамбляў Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам Валерыя Бадз'ярава і Юрыя Рымашэўскага. Артысты з Варонежа паставілі для дзяцей спектакль «Мыйдадыр». Выступалі з цікавым канцэртамі і артысты маскоўскай эстрады.

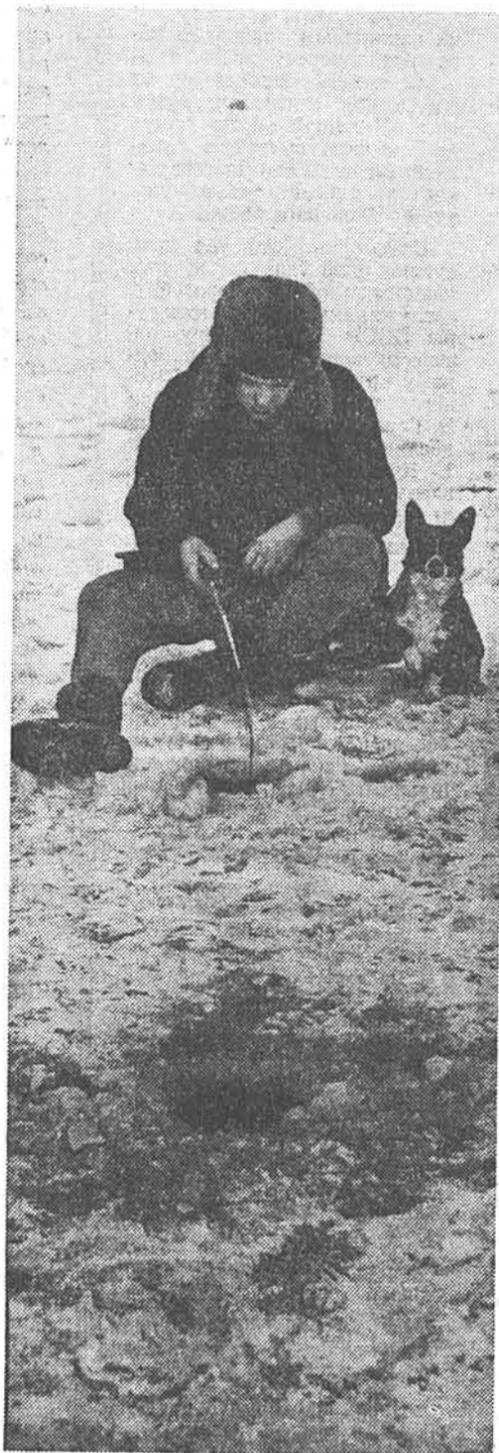
І. ШЛЫК.

Новую праграму «З працай і песняй жыць цікавей» падрывавала агітбрыгада дома культуры Мазырскага завода меліяратыўных машын. Нядаўна яна паказана на абласным аглядзе агітбрыгад, дзе дэманстравалі сваё майстэрства многія агітацыйныя калектывы Гомельшчыны.

М. ГАТЮКІН.

Дваццаць тры спектаклі паставіў ў 1973 годзе драматычны калектыв палаца культуры будаўнічага трэста № 9 горада Віцебска. Зараз самадзейныя артысты рыхтуюць да пастаноўкі спектакль «Папараць-кветка» па п'есе Івана Козела.

Ф. НІКАЛАЕЎ.

Рыбак.

Фотаэцюд Р. АЛЫМОВА.

Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт.

У лабараторыі атамнай фізікі студэнты трэцяга курса Аляксандр Панкоў і Ірына Сурыгіна на практычных занятках ля мікрафотаметра.

Фота П. БЕЛАВУСА.

ПАД НАЗВАЙ «Прызнанне» ў выдавецтве «Фольк унд Вельт» (Германская Дэмакратычная Рэспубліка) выйшаў раман Івана Шамякіна «Снежныя зімы» ў перакладзе на нямецкую мову Ганса-Іахіма Грыма. На выхад твора нашага пісьменніка адгукнуліся многія газеты і часопісы ГДР.

Газета «Нацыянальцайтунг» (Берлін) называе раман І. Шамякіна «прыкметным, праблемным рэалістычным творам... Перапляценне падзей мінулага і сучаснага, паказ таго, як у складаных умовах перакрываюцца шлях Антанюка і фальшывая сцяжынка кар'ерыста — усё гэта хвалюе чытача і вымушае яго творча аналізаваць лёс людзей і падзеі, апісаныя ў рамане». Аўтар рэцэнзіі падкрэслівае, што раман І. Шамякіна — «яркая кніга».

«Лаўзітцэр Рундшау» (Котбус) адзначае, што «Іван Шамякін малое ў вобразе Івана Антанюка прывабны партрэт рэвалюцыянера змагаюся за права чалавека на добрае, шчаслівае жыццё, драматычна завастрае важныя праблемы... Аўтар надвычай таленавіта перамяжоўвае сапраўднае з мінулым, дае чытачу зразумець непарыўнасць і цэласнасць

гэтых жыццёвых катэгорый».

Рэцэнзент часопіса «Фрайе Вельт», нібы падагледзіўшы сказанае яго калегамі з іншых выданняў, піша: «Гэтай захапляючай, багатай на канфлікты кнігай беларускі пісьменнік, якога мы ведаем па раману «Глыбокая плынь», прысвечанаму партызанскаму руху, дае нам яшчэ раз рэльефнае рэалістычнае адлюстраванне савецкай рэчаіснасці».

Рэцэнзіі на раман І. Шамякіна змясцілі таксама «Юнге Вельт», «Трыбюнэ», «Фольксштyme» і многія іншыя.

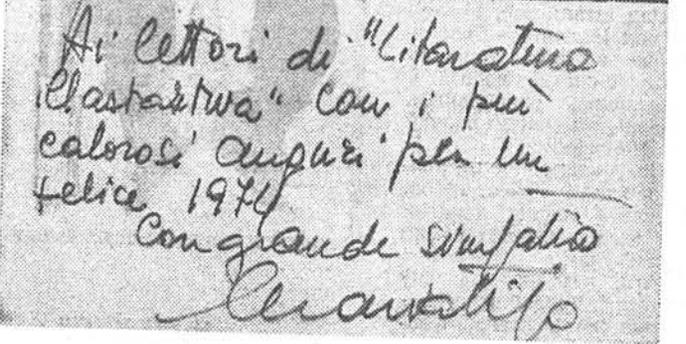
СУСТРЭЧА ПРАЗ ДЗЕСЯЦЬ ГАДОЎ

Летам 1963 года група савецкіх кампазітараў і музыкантаў, у іх ліку і аўтар гэтых радкоў, была ў Італіі. У Фларэнцыі Таварыства італьянскай дружбы запрасіла гасцей на сустрэчу з дзеячамі музычнага мастацтва. На гэтай сустрэчы прафесар Фларэнтыскай кансерваторыі піяністка Марыя Ціпа выступіла з невялікім канцэртам: выканала некалькі санат класіка італьянскай музыкі XVIII стагоддзя Даменіка Скарлаці і санату сучаснага італьянскага кампазітара Антоніа Верэці, які прысутнічаў тут жа.

Савецкім музыкантам фларэнтыскай піяністка сказала, што збіраецца наведаць з канцэртамі Савецкі Саюз. Гэта жаданне ажыццявілася толькі праз 10 гадоў: нядаўна лаўрэат міжнародных конкурсаў Марыя Ціпа праводзіла гастрольную паездку па нашай краіне і выступіла з канцэртамі ў Ерэване, Тбілісі, Новасібірску, Ленінградзе, Мінску. У канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі выконвалася праграма з твораў Скарлаці, Шуберта, Шапэна і Ліста.

Марыя Ціпа, несумненна, выдатная піяністка, якая валодае адточанай тэхнікай, ужывае багатую палітру фарбаў, глыбока разумее стылістычныя асаблівасці музыкі таго або іншага кампазітара, наделеная талентам адухоўленай інтэрпрэтацыі.

З некалькіх соцень санат

Скарлаці М. Ціпа выбрала чатыры, якія параўнальна рэдка з'яўляюцца на канцэртных афішах. Стыль прыгожых клавесінных п'ес асабліва блізкі, як відаць, творчай натуре піяністкі. Слухаючы чаравала чысціня гучання інструмента. Здавалася, што з пад пальцаў артысткі праменілі ажурныя музычныя карункі. Венгерскую рапсодыю № 15 Ліста М. Ціпа іграла з віртуозным бляскам, шырока звяртаючыся да тэхнікі буйнага штрыха, што адпавядае гераічнаму пафасу славутага венгерскага «Ракоці-маршу», узятага кампазітарам у аснову музыкі рапсодыі.

З п'ес, якія былі сыграны

«на біс» па настойлівай просьбе публікі, асабліва ярка прагучала «Кампанэла» Паганіні — Ліста.

Мінскія аматары музыкі вельмі цёпла прынялі італьянскую піяністку, узнагародзіўшы яе кветкамі і захапляючымі апладысмантамі. Артыстка, даведаўшыся, што пра яе канцэрт будзе расказана са старонак «ЛіМ», напісала на сваім фотаздымку такі аўтограф: «Чытачам газеты «Літаратура і мастацтва» з самымі сардэчнымі пажаданнямі шчаслівага 1974 года. З павагай Марыя Ціпа».

Л. АУЭРБАХ.

П'есы Макаёнка ў Балгарыі

Ужо многа месяцаў на сцэне Дзяржаўнага сатырычнага тэатра ў Сафіі з поспехам ідзе спектакль па п'есе Андрэя Макаёнка «Зацюканы апостал», якім калектыў леташняй восенню адкрыў сезон. Спектакль атрымаў добрую ацэнку ў друку.

У артыкуле Красімыры Русінавай «Уражання ад пачатку тэатральнага сезона» адзначаецца цікавая работа рэжысёра - пастаноўшчыка Барыса Спірава, які вырашае спектакль у «спакойным стылі, свабодным ад непрадуманых эфектаў і лёгкіх прыдумаў, прычым гэты стыль выклікае павагу тым, што ён не разлічаны на абалынанасць асобных артыстаў, а імкнецца да актыўнага гарманічнага і раўназначнага ўдзелу ўсіх у ансамблі».

Ролю Сына выконвае К. Карагеоргіеў. Аўтар артыкула піша пра арыгінальны паэтычны малюнак ігры акцёра. Ён «абумоўлены лінійнай эмацыянальнага развіцця героя — хлопчык літаральна на вачах глядачоў робіцца дарослым».

Указваецца таксама на поспех заслужанай артысткі Балгарыі Т. Лолавай у ролі Маці. «Актрыса, — сцвярджае К. Русінава, — даволі стрыманая ў праявах сваіх

адносін да вобраза. Яна ўвесь час шукае нейкай паўіроніі, нібы просячы прабачэння за свой вобраз». Астатнія ролі выконваюць: Бацька — І. Цвятарскі, Дзед — Б. Лечаў, Сястра — Л. Апосталава. Спектакль аформіў К. Радзеў, кампазітар — Д. Вылчаў.

У артыкуле «Свята савецкай драматургіі» ў часопісе «Пламык» мастацтвазнаўца Г. Маркава пра пастаноўку п'есы А. Макаёнка пісала: «Спектакль гэты — яркавы палітычны памфлет, рэжысёр Б. Спіраў імкнецца да расчухага выкрыцця буржуазнага свету. Дзеля гэтага выкарыстоўваюцца ўсе магчымасці: як гратэск і шарж у ігры артыстаў, так і яўна дэкаратыўнае, амаль плакатнае мастацкае афармленне, якое дапамагае задуме рэжысёра».

У серыі «Тэатральная бібліятэка» выйшла ў перакладзе С. Найдэнава яшчэ адна п'еса А. Макаёнка — «Трыбунал».

В. ПЯТРОУ.

КАБІНЕТ МАЛАДОГА ПІСЬМЕННІКА

Кабінет маладога пісьменніка працуе ў Балгарыі нядаўна, але ён ужо карыстаецца заслужанай папулярнасцю не толькі сярод маладых аўтараў. Сіняя зала Саюза балгарскіх пісьменнікаў на вуліцы Ангела Кынчава, 5, у Сафіі, дзе звычайна адбываюцца сходы кабінета маладога пісьменніка, заўсёды перапоўненыя.

Членамі кабінета могуць быць усе маладыя літаратары, якія выдалі кнігу вершаў, прозы або літаратурнай крытыкі, але пры ўмове, калі гэтая кніга атрымала станоўчую ацэнку. Акрамя таго, узрост кандыдатаў не павінен перавышаць 35 гадоў.

Найпершая задача кабінета маладога пісьменніка — дапамагач маладым аўта-

рам наладжваць кантакты з народам, з рознымі акругамі краіны.

Кабінет маладога пісьменніка праводзіць абмеркаванні літаратурных твораў, наладжвае сустрэчы з чытачамі ў прамысловых цэнтрах краіны, на буйных будоўлях. У Боцеўградзе, напрыклад, адбылася размова пра маладую сучасную белетрыстыку. Як правіла, у час творчых камандзіровак маладыя літаратары знаёмяцца з эканамічным, культурным і грамадскім развіццём таго ці іншага раёна або горада, а пасля чытаюць свае творы перад маладзёжнай аўдыторыяй. У горадзе Смаляне быў праведзены вечар лірыкі, а ў Габраве адбылося абмеркаванне за круглым ста-

лом новых твораў паэтаў і белетрыстаў маладзёжнага літаратурнага альманаха «Зарніца».

Нядаўна адбылася сустрэча старшыні Саюза балгарскіх пісьменнікаў акадэміка Панцялея Зарава з маладымі аўтарамі, на якой ішла гаворка пра творчыя праблемы росту літаратурнай змены.

Сустрэчы з майстрамі паэзіі і мастацкай прозы — самыя папулярныя. За апошні час такія сустрэчы адбыліся з Андрэем Гуляшкі, Эміліянам Станевым і савецкім паэтам Робертам Раждзественскім.

Кабінет маладога пісьменніка — гэта рэзерв Саюза балгарскіх пісьменнікаў. Нядаўна ў члены Саюза балгарскіх пісьменнікаў былі прыняты маладыя літаратары.

Агенцтва «Сафія-Прэс».

НА ЭКРАНЕ — СПОВЕДЗЬ КАМПАЗІТАРА

Выдатны фінскі кампазітар Ян Сібеліус, які памёр у 1957 годзе, пакінуў запіскі, да гэтага часу нідзе не апублікаваныя. Нядаўна атрымаў дазвол зварнуцца да іх рэжысёр тэлебачання Лаўры Іконен. На працягу года ён вывучаў рукапіс і стварыў на падставе яго сцэнарыі для серыі фільмаў. Пачаліся здымкі фільма ў Хельсінкі. «Запіскі Сібеліуса» ўжо цяпер закуплены

ўсімі скандынаўскімі тэле-студыямі.

Рэжысёр сцвярджае, што кампазітар меў сапраўды паэтычную фантазію, і на экране глядачы пабачаць многія сцэны, якія раскрываюць і тлумачаць прыроду большасці яго музычных твораў. Галоўную ролю ў фільме іграе акцёр Ярмі Сірміла.

Часопіс «Искусство кино».

Ролі Тасіра Міфунэ

Па заказу японскага тэлебачання здымаецца ў 26-ці серыях стужка аб сярэднявечным рыцары Скандзіра — абаронцы слабых, прыгнечаных і пакрыўджаных. Скандзіра часам называюць японскім Дон-Кіхотам. У галоўнай ролі выступае славуты

акцёр Тасіра Міфунэ, знаёмы савецкім глядачам па фільмах «Расэмон» і «Чырвоная барада».

Другая новая роля артыста — у фільме, які здымаецца на востраве Барнеа. Здымае яго французскі рэжысёр П'ер Шлендорфер. Рабочая назва стужкі — «Развітанне з каралём». Яе аснова — выпадак, які меў мес-

ца ў часе другой сусветнай вайны.

Часопіс «Искусство кино».

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР выказвае глыбокае спачуванне пісьменніку Ул. Шахаўцу ў сувязі з горам, якое напаткала яго, — смерцю МАЦІ.

БЯСКОНЦАЯ ПРАБЛЕМА

Кажуць, ні адна з разнастайных навук, якія ў наш час так пераможна шыбуюць сямімільнымі крокамі, не выявіла, у чым сутнасць раптоўнай, незвычайнай актыўнасці мужчын перад гэтым святкам. Адны сцвярджаюць—ад кахання гэта, другія бачаць у ёй праўленне вялікай павягі да слабога полу, трэція... Ды ці варта ўспамінаць тут розныя тэорыі; калі ў мяне ёсць свая асабістая, у якой я цвёрда перакананы. Ад жаночага ўдзіску ў мужчын яна, актыўнасць гэтая, ад іх закабалення. Наце вам падарункі, толькі не крывіцеся. Не пераядаце нам шлунне.

Але як бы там ні было, і я, энергічна працуючы локцямі, нарэшце праціснуўся да прылаўка.

— Рад вітаць вас, шановны Цімох Іванавіч,—праспяваў злева ад мяне тоненькі дыскант. Я скасіў вока і ў расчыраным, распараным, бы з лазні, мацачку пазнаў акцёра Надзейкіна.

— За падаруначкам, значыць, завіталі? Трэба, трэба. Яны, жонкі нашы дарагія, шчыра скажу, вартыя самай душэўнай увагі.

— Ага, вартыя,—адказаў я і папрасіў прадаўшчыцу:—Загарніце, калі ласка, флакон «Белага бэзу».

Але прыгожая прадаўшчыца з пышным парыком на галаве ў гэты момант усміхалася маладому чарняву хлонцу, што налягаў на мяне справа, і аддавала яму сваю ўвагу.

— От я нядаўна чытаў у кніжцы,—спяваў дыскант Надзейкіна злева,—паважаны, дасціпны літаратар адзін раскажа пра сваю жонку. Паслухайце, я ўрываю напаміць вывучыў: «Устае яна дакладна ў шэсць гадзін. Хоць гадзіннік праварай. Неўзабаве пачынае грымкаць посуд на кухні. Гэта як ранішня зарадка. Яна баіцца растаўсцель і яшчэ, ведаеце, любіць мне сьнеданне гатаваць. Дакладна ў сем трыццаць, заціснуўшы ў зубах кавалак, яна развівае першую касмічную хуткасць на трасе кухня—калідор. Са здзіўляючай дакладнасцю ўтыкаецца яна ў рукавы паліто! Я ведаю, якая яна спрытная, але ўсё роўна баюся: раптам не разлічыць рухаў? Сцяна там капітальная! Апраўнуўшы паліто, жонка робіць віраж, імчыцца ў спальню. Яна цёпла гаворыць мне:

— Суусу! Канапа! Ховы Буздраў!

Гэта значыць: суп—у судку, катлеты—на патэльні, хопіць вылінгацца, будзь здароў. Услед за гэтым раздаецца петрычка. Ведаеце, як пры электрычным разрадзе. Гэта яна цалуе мяне ў шчаку. І вось я ўжо чую шум. Мая жонка імчыцца да дзвярэй, каб за парогам дасягнуць другой касмічнай хуткасці. Ёй жа к вамі на работу».

— А вы ведаеце, Цімох Іванавіч, чаму я вывучыў гэты ўрываю напаміць?—ёсся спытаў у мяне акцёр.—Колькі ні ламалі б галаву—не здагадаліся б. Гэта ж, можна сказаць, напісана пра маю жонку.

Чаго толькі не здараецца пад Новы год! Проста дзіўна...

Вось, скажам, зусім нядаўна мой сябра атрымаў новую трохпакаёўку. Радасці! Запрасіў і мяне з жонкай на паваселле. Мы, вядома, адразу кінуліся шукаць падарунак. Ногі збілі: не ляжыць сэрца ні да таршэраў, ні да люстраў, ні да кухоннага начыння...

— Банальна! — адмахваецца жонка. — Нічога адмысловага. — І тут — лясць сабе далонню па ілбе, смя-

АДМЫСЛОВЫ ПАДАРУНАК

еца: — І як гэта я раней не дадумалася!

— А што? — насцярожыўся я.

— Купім бочачку. Напоўнім капустачкай. Акурат да святочнага стала.

Прыязджам з падаруначкам. Падносім. Гаспадар дзякуе, а сам ледзь не за жывот хапаецца.

— Праходзьце, распранаіцеся, — запрашае, — пакажу вам свае апартаменты.

— Кватэра, трэба сказаць, выдатная. У эксперыментальным шаснаццаціпавярховым маналіце. Прыхожая, розныя антрэсолі, бакоўкі, шафы... Падлога паркетная — блішчыць, аж пераліваецца. Гаспадыня адра-

зу пацягнула маю жонку на кухню, пэўна, яйкі да салаты дупіць, а гаспадар, падхапіўшы бочачку пад паху, — лоджыі паказаваць. Іх у кватэры ажно чатыры аказалася. На ўсе бакі свету глядзяць, а ў кожнай — вась дзіва! — даўно знаёмы мне посуд: то выварка, то бочачка, то дзежачка... з квашанай капустай!

— Гэта вась ад ценчы, гэта — ад суседа, а гэта—ад суседкі, а гэта, — ён асярожна паставіў бочачку на падлогу, — ваш падарунак. Вельмі міла.

Мне, прызнацца, стала крыху не па сабе.

— Не засмучайся, — павеселеў мой сябра зноў. — На сталае ў нас сёння салата правансаль з цешчынага падарунка, гусь начынілі капустай суседа, пірог — з капустай суседкі, а тваю падарунак ў натуральным аздабленні, з цыбулькай. Так што нікога не пакрыўдзім, — і дадаў: — Гэта ж шчасце, што ў мяне ўсяго толькі чатыры лоджыі.

Мой сябра — вялікі аптыміст. Я зайздросічу яму.

Віктар КАВАЛЕНКА:

Дасяглі ўзроўню,
мілы божа!
Адстанем — перагонім зноў:
Мая заўсёды дапаможа
Усеабдымная любоў!

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ:

Як бачыце, расту ў цане я —
Хоць лапікі кладзі на латы.
Як, падкажы мне,
Дульцынея,
Цябе ў чарговы твор
усватаць!

М. РУДКОЎСКИ

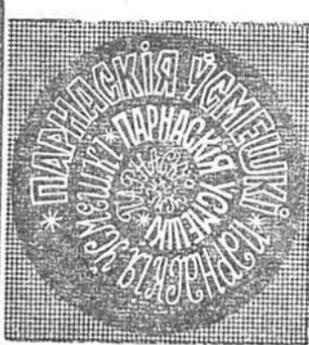
БУБЕН І АБЦАС

Абцас спрачаўся з Бубнем:
— Табе ніколі не дасягнуць той блізкасці да чалавека, якой дасягнуў я!

— Кожнаму сваё! Ты ж не музычны інструмент,—паспрабаваў пярэчыць Бубен.

— Ах, дык ты яшчэ спрачацца!

І Абцас, накінуўшыся на Бубен, прабіў на ім скуру.

РОДНАСЦЬ

Любіў ён люльку
І табакерку,
Зіму-бабульку,
Вясну-швагерку,
Восень-залоўку
І лета-свата...

С. ГАУРУСЕУ.

Гушчэчай лесу
Пру нацянькі,
Куды ні ўлезу —
Там сваякі:
Мне куст ядлоўцу —

Стрыечны брат,
Вярба — залоўка,
А явэр — сват,
Бабулька — волька,
Дзядуля — бук,
Кума — чаромха,
Агрэст — унук,
Каштан — айчыю
І швагер—клён...
А ім усім
Я — кампаньён.

Васіліса ПРАХОЖАЯ.

Май ДАНЦЫГ:

На тым стаю я,
Данцыг Май, —
Свой талісман заўсёды май!

Рыгор ШКРАБА:

Покуль манументы
не застылі,
Цешу на кужых грахах
душу:
Іных я гучу трымацца
стылю,
Ну, а сам —
Падручнікі пішу!

Мал. К. КУРКО,
тэкст Авося САВОСЯ.

«Чаму пра тваю? Якраз пра маю,—міжвольна паімкнуўся я запярэчыць, але спахапіўся і сказаў сам сабе:— Пра нашых, калі так». І тут я трохі засумняваўся ў сваёй тэорыі закабалення мужчын... «Значыць не адкрыў ты чагосьці важнага ў гэтай праблеме, таварыш вучоны, значыць, малавата тва-

ёй кандыдацкай ступені, на доктарскую цісні».

— Шаноўная, падыдзіце да нас, мы столькі чакаем,—праспяваў Надзейкін да прадаўшчыцы.

— Я вас слухаю, калі ласка...

«Ну, зараз нахапае падаруначкаў...» — аж пазайдросціў я. Але нечакана пачуў вельмі сціпную просьбу:

— Дайце мне «Кармэн». Флакончык. Той, самы маленькі...

«Глядзіце на гэтага салаўя, а што спяваў,—абурана падумаў я.—Вось табе яшчэ адна праблемка, у якой трэба разабрацца—мужчынска... Форменны скупярдаўзі. Для сваёй жонкі шкадуе. А

НА ПОВАДЗЕ

...Вярэ на повад свёкар
цибатае цяля.
...А нас ад злога вока
скавала азіярко.
...Зацішак — ні шуму.
Ю. ГОЛУБ.

Як вечар ля сядзіб
Спакусамі залешча,
Бярэ на повад цешча:
— Жаніўся, дык сядзі!
І ні шу-шу, ні-ні,
Хоць плач, а хоць гапёкай.
Не, лепш у вір глыбокі
Ад жончынай радні.

А вершы, браце, так
Ці ж возьмеш ты на повад!!
Рублёўкай пахне слова,
Схапіў, ажно — пятак.

Ягор МУХАМОР.

яшчэ другіх вучыць, агітуе. Затое я зараз здзіўлю яго».

— Даражонькая, я таксама прашу ў вас... Мне «Белага бэзу»... Колькі? Паболей. Яны, нашы жонкі, вартыя... Можа, тры флаконы? Або не... Чакайце... Адзін. Ды той, той, невялічкі... Нічога, малы залатнік ды дарагі...

А. БЕРАЗЯНКА.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР. Мінск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, н.м.с.ніна галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела літаратуры — 33-22-94, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-24-62, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела публіцыстыкі — 33-21-53, аддзела культуры — 33-24-62, выдавецтва — 32-22-19, бухгалтэрыі — 32-15-87.

Руканісаў вэданчыя не вядтае.

Галоўны рэдактар Х. Д. ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. Ц. БАЖКО, Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНИКАУ, Ю. П. ГРЫГОР'ЕУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАУ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСКИ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАУ, Л. Я. ПРОКША, Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.